

**Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

**Государственные нормативы в области
архитектуры, градостроительства и строительства
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫҢ
ХАЛЫҚТЫҢ ҚИМЫЛЫ ШЕКТЕУЛІ
ТОПТАР ҮШІН ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ**

**ДОСТУПНОСТЬ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ
ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП
НАСЕЛЕНИЯ**

**ҚР ҚН 3.06–01–2011
СН РК 3.06–01–2011**

**Ресми басылым
Издание официальное**

**Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің
Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері
комитеті**

**Комитет по делам строительства и жилищно-коммунального
хозяйства Министерства промышленности и строительства
Республики Казахстан**

Астана 2026

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, ФЦС ФММ
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29-желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен 2015 жылғы 1-шілдеден бастап

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ФГУ ФЦС
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН (ы) И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства Национальной экономики Республики Казахстан от 29.12.2014 № 156-НҚ с 1 июля 2015 года.

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі Уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды.

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрығына сәйкес өзгертулер мен толықтырулар енгізілді.

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрығына сәйкес бүкіл мәтін бойынша «мүгедек», «көру қабілеті нашар мүгедек», «көру қабілеті нашар адамдар», «зағип», «саңырау» деген сөздер мен сөз тіркестері «мүгедектігі бар адам», «кресло» сөзі «кресло-арба» деген сөз тіркестерімен ауыстырылды.

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан.

ҚР ҚН 3.06-01-2011
СН РК 3.06-01-2011

Внесены изменения и дополнения в соответствии с приказом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства промышленности и строительства Республики Казахстан от 26 мая 2026 года №57-НҚ.

В соответствии с приказом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства промышленности и строительства Республики Казахстан от 26 мая 2026 года №57-НҚ по всему тексту термин «инвалид», «люди с недостатками зрения», «слепой», «глухой» заменены на термин «лицо с инвалидностью», слово «кресло» заменено на «кресло-коляска».

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ IV

1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ.....	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР.....	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР	2
4 МАҚСАТЫ ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАРЫ.....	3
4.1 Нормативтік талаптардың мақсаты.....	3
4.2 Функционалдық талаптар.....	3
5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР	4
5.1 Халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттардың сенімділігін қамтамасыз ету бойынша талаптар	4
5.2 Өрт және басқа апаттық жағдайлар, қауіпті табиғи ықпалдар кезінде халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстарға қойылатын талаптар.....	5
5.3 Ғимараттар мен құрылыстарды пайдалану барысында адамдардың денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету бойынша талаптар	7
5.3.1 Жалпы ережелер	7
5.3.2 Жер телімдері мен аумақтарға қойылатын талаптар	8
5.3.3. Кіреберістер.....	9
5.3.4 Тік коммуникациялар	10
5.3.5 Ішкі қондырғылар мен құрылғылар	11
5.3.6 Мүгедектер тұратын жерге қойылатын арнайы талаптар.....	12
5.3.7 Қоғамдық ғимараттардағы мүмкіндігі шектеулі келушілерге қызмет көрсету орындарына қойылатын арнайы талаптар	13
5.3.8 Оқыту-тәрбие мақсатындағы ғимараттар мен жайлар	14
5.3.9 Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету ғимараттары мен жайлары	15
5.3.10 Тамақтандыру және сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары.....	15
5.3.11 Вокзал ғимараттары	16
5.3.12 Шынықтыру, спорт және дене шынықтыру-сауықтыру мақсатындағы объектілер	17
5.3.13 Мәдени-ағарту, көріністік-ойын-сауық мақсатындағы ғимараттар мен жайлар.....	17
5.3.14 Діни (салттық) және мемориалдық ғимараттар мен құрылыстар.....	18
5.3.15 Еңбек ету орындарына қойылатын арнайы талаптар.....	19
5.3.16 Пайдалану кезінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша талаптар.....	19

КІРІСПЕ

Осы құжат құрылыс саласын аймақтық және әлемдік әлеуметтік-экономикалық жүйеге біріктіруге бағытталған нормалаудың параметрлік әдісіне сәйкес Қазақстан Республикасының құрылыс саласындағы нормативтік базасының реформасы шегінде әзірленген.

Осы құрылыс нормаларында:

- нормативтік талаптардың мақсаты;
- функционалдық талаптар;
- жұмыс сипаттамаларына қойылатын талаптар бар.

Осы ҚР ҚН «Ғимараттар мен құрылыстардың халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділігі» «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламенттің дәлелдемелік базасына кіретін нормативтік құжаттардың бірі болып табылады және құрылыс саласындағы халықаралық ынтымақтастықтағы техникалық кедергілерді жоюға бағытталған.

Осы ҚН талаптарын орындаудың қолайлы шешімдері ҚР ЕЖ 3.06-02-2012 «Ғимараттар мен құрылыстарды халықтың мүмкіндігі шектеулі топтарының қолжетімділігімен жобалау. Жалпы ережелерде» келтірілген.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫҢ ҚИМЫЛЫ ШЕКТЕУЛІ ТОПТАР ҮШІН
ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ**

**ДОСТУПНОСТЬ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ
ГРУПП**

Енгізілген күні - 2015-07-01

1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

1.1 Осы құрылыс нормалары көлемдік-жоспарлық шешімдер, ғимараттар мен құрылыстардың жер телімі, жалпыға ортақ жоба қағидасына негізделген халықтың қимылы шектеулі тобының қолжетімділігінің өмір тіршілігін қамтамасыз ететін, оларды ақпараттық және инженерлік орналастыру бойынша талаптарды белгілейді.

1.2 Осы құжаттың талаптары тұрғын үйді, қоғамдық, өндірістік ғимараттарды жобалауға, салуға, сондай-ақ бар объектілерді реконструкциялау мен күрделі жөндеуге таратылады.

1.3 Тарихи, көркемдік немесе сәулеттік құндылығы бар ғимараттардың осы нормасының талаптарына қойылатын бейімделу мүмкіндігі мен дәрежесін (түрін) тиісті дәрежедегі тарихи және мәдени ескерткіштерді қорғау мен пайдалану жөніндегі органдармен және тиісті дәрежедегі халықты әлеуметтік қорғау органдарымен келісу керек.

1.4 Нормативтік құжаттың талаптары мүгедектігі бар балаларға арналған интернат-үйлер және мүгедектігі бар адамдар мен қарттарға арналған интернат-үйлер ғимараттарын, сондай-ақ бір отбасыға ғана арналған тұрғын үйді жобалауға таратылмайды.

2 *НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

Осы құрылыс нормаларын қолдану үшін мынадай сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрінің 2021 жылғы 17 тамыздағы № 405 бұйрығымен бекітілген «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламенті.

Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 2023 жылғы 9 маусымдағы № 435 бұйрығымен бекітілген «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламенті.

ҚР ҚН 3.01-01-2013 Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және құрылысын салу.

Ресми басылым

ҚР ҚН 3.02-01-2023 Көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттары.

ҚР СТ 2960-2017 Мүгедектігі бар адамдар мен халықтың басқа да мобильділігі төмен топтары үшін көтергіш платформалар. Қауіпсіздік және қол жетімділік талаптары. Тік қозғалыспен көтерілетін платформалар.

ҚР СТ 2961-2017 Мүгедектігі бар адамдар мен халықтың басқа да мобильділігі төмен топтары үшін көтергіш платформалар. Қауіпсіздік және қол жетімділік талаптары. Көлбеу қозғалыспен көтерілетін платформалар.

ҚР СТ 3846-2023 Мүгедектігі бар адамдар мен жүріп-тұруы шектеулі топтарды есепке алғанда, халық үшін инфрақұрылым нысандарының және көрсетілетін қызметтердің қолжетімділігі.

ҚР СТ ISO 23599-2020 Соқыр және нашар көретін адамдарға көмек көрсетудің техникалық құралдары. Жаяу жүргіншілер бетіндегі тактильді көрсеткіштер.

Ескертпе - Осы мемлекеттік нормативті пайдаланған кезде сілтеме құжаттардың әрекетін ағымдағы жылғы жағдай бойынша жыл сайын құрастырылатын «Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық актілер тізбесі» ақпараттық тізімдеме және ай сайын шығарылатын тиісті ақпараттық бюллетень-журнал бойынша тексерген жөн. Егер сілтеме құжат ауыстырылса (өзгерсе), онда осы нормативті пайдаланған кезде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу керек. Егер сілтеме құжат ауыстырусыз күшін жойса, онда оған сілтеме жасалған ереже осы сілтемеге қатысы жоқ бөлігіне қолданылады.

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы құрылыс нормаларында ҚР ҚБҚ 1.01-01 бойынша терминдер, сондай-ақ тиісті анықтамалары бар мынадай терминдер қолданылады:

3.1 Бейімделу: Жаңа жағдайларға бейімделу. Халықтың қимылы шектеулі топтарының қажеттіліктерін ескеріп, тіршілік ету ортасының, ғимараттар мен құрылыстардың бейімделуі.

3.2 Көзбен қабылданатын ақпарат құралдары: Есту мүшесінің қызметі бұзылған адамдарға көзге көрінетін мәтін, белгілер, таңбалар, жарық белгілер түрінде берілетін ақпараттық тасымалдағыштар.

3.3 Габариттер: Сәулет ортасы элементтерінің (заттар мен кеңістіктердің) шеткі шығыңқы бөлшектері бойынша ішкі («жарықтағы») және сыртқы («тазалықтағы») өлшемдері.

3.4 Дәретхананың қолжетімді кабинасы: Тек унитазбен жабдықталған және басқа кабиналардың блогында орналастырылған кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдарға арналған жеке кабина.

3.5 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстар: Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік пен қауіпсіздікті қамтамасыз етудің нормативтік талаптарына жауап беретін сәулет-жоспарлау, инженерлік-техникалық, эргономиялық, конструктивтік және ұйымдық іс-шаралар кешені іске асырылған ғимарат пен құрылыс.

3.6 Қолжетімді қозғалыс бағыты: Орындарға кедергісіз жетуге және қызметтерді пайдалануға мүмкіндік беретін үй-жайлар, қызмет көрсету орындары.

3.7 Қолжетімділік: Пайдаланатын затқа, объектіге қол жеткізу мүмкіндігін пайдаланумен қамтамасыз ететін параметрлері бар қызмет көрсету орындарының қасиеті.

3.8 Қауіпсіздік аймағы: Қозғалу мүмкіндіктері шектеулі адамдарды қауіпті факторлардан қорғауға арналған (құтқару жұмыстары аяқталғанға дейінгі уақыт аралығында) оқшауланған үй-жайлар, ғимараттар мен құрылыстардың бөлігі.

3.9 Қызметтерді көрсету аймағы (қызмет көрсету): Үй-жайдағы немесе жер теліміндегі қызмет көрсету орындарының жиынтығы.

3.10 Мүгедектігі бар адам: Ағза қызметінің жұмысының тұрақты бұзылуы байқалған денсаулығы нашар, сонымен қатар тіршілік етудің шектелуіне және оны әлеуметтік қорғау қажеттілігіне әкелетін, тірек-қимыл аппаратының зақымдануы, көру қызметінің бұзылуы және есту мүшесінің ақауы бар адамдар.

3.11 *Халықтың қимылы шектеулі топтары: Халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары: Егде жастағы адамдар, мүгедектігі бар адамдар, өз бетінше жүріп-тұру, көрсетілетін қызметтерді, ақпаратты алу немесе кеңістікте бағдарлану кезінде қиындық көріп жүрген, оның ішінде балаларға арналған арбаларды және (немесе) кресло-арбаларды пайдаланатын адамдар. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

3.12 Қызмет көрсету орындары: Келушілерге қызмет көрсету үшін ұйымдастырылған және жасақталған аймақ, ғимарат, құрылыстың, үй-жайдың бөлігі. Оған жұмыс орны, қызмет көрсету орны, мүмкін – күту орны кіреді.

3.13 Пандус: Қозғалыс бағытының беткі жағы бойынша біртегіс еңісті, көлденең беттің бір деңгейінен екіншісіне ауысуға, сондай-ақ кресло-арбамен қозғалу үшін арналған құрылыстар.

3.14 Мамандандырылған мекеме: Халықтың қимылы шектеулі топтарына тұрақты қарау және қызмет көрсетуге арналған әлеуметтік және медициналық белгідегі мекеме, сонымен қатар – интернат үйі, хоспис, медбике қарайтын үй, сауықтыру орталығы, қарттарға арналған тұрғын үй және т. б.

3.15 Тактильді ақпарат құралдары: Көру қабілеті бойынша мүгедектігі бар адамдарға берілетін және жанасу жолымен қабылданатын ақпарат тасымалдағыштар.

3.16 *Әмбебап дизайн: Бейімдеу немесе арнайы дизайн қажеттілігінсіз барлық адамдар үшін оларды барынша мүмкін дәрежеде пайдалануға жарамды етуге арналған заттардың, жағдайлардың, бағдарламалар мен қызметтердің дизайны.

Ескертпе – «Әмбебап дизайн» қажет болған жағдайда мүгедектігі бар адамдардың нақты топтары үшін ассистивті құрылғыларды жокқа шығармайды. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

3.17 Санитарлық тораптардың жалпыға ортақ кабинасы: Кресло-арбадағы немесе адам ілестіріп жүретін соқыр мүгедектігі бар адамдардың пайдалануына арналған унитазбен, қолжуғышпен және басқа құралдармен жабдықталған дәретхана кабинасы. Кабинаға кіреберісте басқа жинау заттары болмауы тиіс.

3.18 Жер телімі: Ғимаратпен тікелей байланысты аумақ.

3.19 Брайль шрифтісі: Көру қабілетінен толық айырылған (соқырлар) және нашар көретін тұлғалар үшін арнайы бедерлі шрифт. Қимылы шектеулі тұлғалардың осы санаты үшін ортаның негізгі бейімдеу құралдарының бірі.

4 МАҚСАТЫ ЖӘНЕ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ТАЛАПТАРЫ

4.1 Нормативтік талаптардың мақсаты

Нормативтік талаптардың мақсаты – ғимараттар мен құрылыстардың барлық пайдаланылу кезеңінде азаматтардың қалған санаттарымен бірге халықтың қимылы шектеулі топтарының өмір тіршілігі мен еңбегіне қауіпсіз және жайлы жағдай жасауды қамтамасыз ету.

4.2 Функционалдық талаптар

Халықтың қимылы шектеулі топтарының пайдалануы үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстар мүгедектігі бар адамдарды қоғамға толық және тиімді тарту мен енгізуге ықпал етуі тиіс.

Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстарды техникалық, технологиялық және экологиялық параметрлер бойынша төмендегілер қамтамасыз етілетіндей жобалау және салу қажет:

- халықтың қимылы шектеулі топтарының мақсаттық орындарға қолжетімділігі және ғимараттар мен құрылыстар және оның аумағының ішінде кедергісіз орын ауыстыру;
- қозғалыс жолдарының (сонымен қатар, эвакуациялық және құтқару жолдары), сондай-ақ тұратын, қызмет көрсететін және еңбек ететін орындардың қауіпсіздігі;
- өрт факторлары әсерінің салдарынан адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келу мүмкіндігіне дейін оларды қауіпсіз аумаққа эвакуациялау (мүгедектігі бар адамдардың ерекшелігі мен халықтың қимылы шектеулі басқа топтарын ескере отырып);
- халықтың барлық топтары кеңістікте бағдарлауға, құрылғыны пайдалануға (сонымен қатар өз-өзіне қызмет көрсету үшін), қызмет көрсетілуге, еңбек және оқыту процестеріне және т. б. қатысуға мүмкіндік беретін толық және сапалы ақпаратты өз уақытында алу;
- халықтың қимылы шектеулі топтары үшін тіршілік ету ортасының қолайлылығы мен жайлылығы.

5 ЖҰМЫС СИПАТТАМАЛАРЫНА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

5.1 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттардың сенімділігін қамтамасыз ету бойынша талаптар

5.1.1 Конструкциялардың механикалық қауіпсіздік жөніндегі талаптарға сәйкестігі халықтың қимылы шектеулі топтары үшін ғимараттар мен құрылыстардың қауіпсіздігі мен қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында кестелік немесе тәжірибелік мәліметтерді қолдану арқылы барлық жобаланатын көтергіш конструкциялар мен олардың элементтерін талдау негізінде жүзеге асырылуы тиіс.

5.1.2 Ғимараттың болжанған қызмет ету мерзіміне қарағанда, қызмет ету мерзімі аз элементтер, бөлшектер, қондырғылар жобада белгіленген жөндеу аралық кезеңдерге сәйкес және жобалау тапсырмасының талаптарын ескере отырып, ауыстырылатын болуы тиіс. Жөндеу аралық кезеңдердегі тиісті ұлғайту немесе азайту кезінде барынша төмен немесе

ұзақ мерзімділікті элементтерді, материалдарды немесе қондырғыларды қолдану туралы шешім техника-экономикалық есептермен белгіленеді.

Бұл жағдайда материалдарды, конструкцияларды және құрылыс жұмысының технологиясын жөндеуге, техникалық қызмет көрсетуге және пайдалануға алдағы ең аз шығынды қамтамасыз етуді ескере отырып таңдау керек.

5.1.3 Конструкциялар мен бөлшектер ылғал, төмен температура, агрессивті орта, биологиялық және басқа қолайсыз факторлардың ықтимал әсерлеріне төзімді материалдардан қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес орындалуы керек.

Ғимараттың көтергіш және қоршау конструкцияларының қалыңдығына жаңбыр, қар, топырақ суының енуінен, сондай-ақ конструкцияны жеткілікті қымтау немесе жабық кеңістік пен ауа қабатына желдеткіш орнату арқылы сыртқы қоршау конструкцияларында жол бергісіз қоюланған ылғал мөлшерінің жиналуынан қорғаудың тиісті шаралары қабылдануы тиіс. Қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес қажетті қорғаныс құрамы мен жабындар қолданылуы тиіс.

5.1.4 Сейсмикалық ықпалға ұшыраған геологиялық жағдайы күрделі аудандарда ғимараттар салған кезде, топырақтың аяздан ісінуін қоса алғанда, топырақтың шөгуі, қайта дайындалуы және басқа да жайғастыру, халықтың мүмкіндігі шектеулі топтарының қолжетімділігін қамтамасыз ететін конструкциялар элементтері нормативтік құжаттарда белгіленген талаптарға сәйкес негіздің ықтимал деформациясын өтеу қажеттілігін ескере отырып орындалуы тиіс.

5.2 Өрт және басқа апаттық жағдайлар, қауіпті табиғи ықпалдар кезінде халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстарға қойылатын қауіпсіздік талаптары

5.2.1 Ғимараттың өрт қауіпсіздігі мен көлемдік-жоспарлық шешімі «Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар» техникалық регламентіне және Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын басқа да нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес болуы қажет.

5.2.2 Автоматты өрт дабылын, өрт сөндіруді автоматты орнатуды және адамдарға өрт туралы хабарлауды қарастыру қажет ететін ғимараттар мен үй-жайлардың тізімін «Ғимараттарды, үй-жайларды және құрылыстарды автоматты түрде өрт сөндіру және автоматты өрт дабылымен, өрт кезінде адамдарға хабарлау және оларды эвакуациялауды басқару жүйелерімен жабдықтау жөніндегі талаптар» техникалық регламентіне сәйкес қарастыру қажет.

5.2.3 Электр құрылғысы, тетіктері және оның жұмыстары жану көздері ретінде олардың әлеуетті мүмкіндіктерін азайтатындай орналастырылуы керек.

5.2.4 Ғимараттар мен құрылыстар өрт сөндірушілердің адамдар мен мүліктерді құтқару, меншікті сақтап қалу бойынша жұмыстарды тиісті түрде жүзеге асыра алатындай және өрт сөндіру қондырғыларын пайдалана алатындай жобалануы және салынуы қажет.

5.2.5 Қызмет көрсету және мүмкіндігі шектеулі адамдар тұрақты болатын жерлер жайлардан, қабаттардан және ғимараттан сыртқа эвакуациялық шығаберістерден ең төменгі ықтимал қашықтықта орналасуы тиіс.

5.2.6 Көру залдарындағы халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған орындар көрермендердің қалған бөлігі эвакуацияланатын жолдармен қиылыспайтын, эвакуациялау кезінде дербес шығатын жолы бар бөлек қатарларда орналасуы тиіс.

5.2.7 Спорт кешендерінің трибуналары мен спорттық шараларды көру ғимараттарында тірек-қимыл аппараты зақымдалған көрермендерге арналған орындарды трибунаға шығатын орынға тікелей жалғасқан аумақта қарастыру қажет.

5.2.8 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорны залдарындағы мүгедектігі бар адамдарға арналған отыратын орындар (үстелдер) эвакуацияланатын жолдарға жақын орналасуы тиіс, бірақ оларды өтетін аумақтарға емес.

5.2.9 Эвакуациялау жолдарын ашық металл сыртқы баспалдақтардан қарастыруға жол берілмейді.

5.2.10 Реконструкцияланатын ғимараттардың немесе құрылыстардың жоғары қабаттары арқылы эвакуациялау жолдарына қызмет ететін пандус тікелей тамбур арқылы сыртқа шығатын орынмен байланысты болуы тиіс.

5.2.11 Эвакуациялау жолдарын жобалаған кезде дәліздің енін бір мезгілде бірнеше кресло-арбамен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар өтетіндей есепке алу керек.

5.2.12 Эвакуациялау жолдары айқын белгіленуі және көру қызметінің бұзушылығы бар адамдар үшін барынша көрінетіндей болуы тиіс.

5.2.13 Егер есеп бойынша есептік уақытта барлық қимылы шектеулі адамдарды өз уақытында эвакуациялауды қамтамасыз ету мүмкін болмаса, онда оларды құтқару үшін эвакуациялау жолдарында қауіпсіздік аймақтары қарастырылуы керек.

5.2.14 Халықтың қимылы шектеулі топтар болатын жайдың барынша қашық нүктесінен бастап қауіпсіздік аймағының есігіне дейін шекті жол берілген арақашықтық эвакуациялауға қажетті уақыт ішінде қол жететіндей шекте болуы тиіс.

5.2.15 Мүмкіндігі шектеулі азаматтар келетін қоғамдық ғимарат пен құрылыстар аймағын және мүгедектігі бар адамдарға арналған жұмыс орындары бар өндірістік жайларды өрт туралы хабарлау жүйесіне қосылған синхрондық (дыбыстық және жарық) сигнализациямен жабдықтау керек.

5.2.16 Өрт сигнализациясын барлық санаттағы мүмкіндігі шектеулі халықтың қабылдауын ескере отырып жобалау керек.

Мүгедектігі бар адамдарға арналған тұрғын жайлар дербес өрт хабарлағыштармен жабдықталуы тиіс.

5.2.17 Құрамында жарқылы бар көзге көрінетін дабыл дыбыс дабылымен жалғануы тиіс. Жарқыл шашыраңқы жарыққа қарағанда, біршама ашық болуы тиіс.

5.2.18 Көзге көрінетін жыпылықтайтын дабыл мүлдем қауіпсіз болуы тиіс, дабыл импульстері тексерілуі тиіс және эпилептикалық ұстамаларды тудырмау керек.

5.2.19 Ғимараттың эвакуациялық жолдарында көру мүмкіндіктері нашар адамдар эвакуациялық есікті дәл таба алатын сезілетін жолақтар немесе эвакуация есігінің тұтқасы жанында немесе төменгі жағында бағдар беретін сезілетін символдар болуы тиіс. Бұл сонымен бірге ғимараттағы орындар түтінге толған, эвакуациялайтын белгілер көрінбеген кезде ыңғайлы.

5.2.20 Эвакуация жолдарындағы (оның ішінде жолдың басы мен аяғындағы) қоғамдық және өндірістік мақсаттағы ғимараттарда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қызмет көрсету (беру) орындарында жарықтандыруды қолданыстағы нормативтік

құжаттар талаптарымен салыстырғанда бір деңгейге көтеру қажет.

5.2.21 Сейсмикалық немесе реконструкцияланатын, күшейтілетін (қалпына келтірілетін) аудандардағы құрылысқа арнап жобаланатын ғимараттардың конструкциялары мен негіздерінің есебі сейсмикалық әсерлерді есепке ала отырып, жүктемелердің негізгі және ерекше түрлеріне қарай орындалады.

5.2.22 Сейсмикалық қауіпсіздікті сақтау мақсатында халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған ғимараттарды жобалау кезінде конструкциялар мен жалғанбалы пластикалық деформациялардағы даму кезіндегі және олардың қирау мүмкіндігін болдырмайтын конструктивтік жүйелердің тұрақтылығы мен геометриялық өзгерістерге ұшырамауын қамтамасыз ету қажет.

5.2.23 Ғимараттың сейсмикалық жағынан төзімділігін қамтамасыз ету мақсатында түйісе жалғанған орындар, тірек элементтер мен тораптар жер сілкіну кезінде көтергіш конструкциялардың күші мен бірлескен жұмысын беруді қамтамасыз ететіндей құрастыру қажет, сондай-ақ көтергіш элементтер арасындағы түйісулер шектік күш түсетін аумақтан тыс орналасуы тиіс.

5.2.24 Құрылыс алаңының сейсмикалық жағдайын қолданыстағы сейсмикалық шағын аудандарға бөлу картасы бойынша немесе мамандандырылған ұйымдар тарапынан орындалған аймақтарды сейсмикалық шағын аймақтарға бөлу нәтижелері негізінде анықтау керек.

5.3 Ғимараттар мен құрылыстарды пайдалану барысында адамдардың денсаулығын қорғауды қамтамасыз ету бойынша талаптар

5.3.1 Жалпы ережелер

5.3.1.1 Ғимараттар мен құрылыстардың жобалық шешімдері келушілердің қауіпсіздігін Қазақстан Республикасының «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентіне сәйкес қамтамасыз етуі керек.

5.3.1.2 Халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған нысандардың жобалық шешімдері ғимараттарда (құрылыстарда) болатын басқа адамдардың тіршілік әрекетін немесе құқығы мен мүмкіншіліктерін шектемеуі тиіс.

5.3.1.3 Халықтың қимылы шектеулі топтар үшін қолжетімді кеңістікті жоспарлау жөніндегі есептерді стандарттық кресло-арбаның өлшемі мен адамдардың антропологиясын ескере отырып жасау қажет.

5.3.1.4 Баспалдақтармен қатар, пандустар немесе көтергіш құрылғыларын пайдалану мүмкіндігі қарастырылуы керек.

5.3.1.5 Қоғамдық ғимараттар мен құрылыстардың дәліздерінде кресло-арбалардың тарала немесе айналып жүруіне арналған қалталар қарастырылуы тиіс.

5.3.1.6 Халықтың қимылы шектеулі топтары өтуге, сонымен қатар кресло-арбаның өтуіне немесе маневр жасауына арналған нормаланған кеңістік, ғимараттар мен құрылыстардың шығыңқы элементтер мен бөліктерімен, сонымен қатар ғимараттар, құрылыстардың қабырғаларында немесе бөлек конструкцияларда орналасқан құрылғылармен және жабдықтармен (пошта жәшігі, таксофондар тасасы, ақпараттық

қалқандар және т. б.) қысқартылмауы қажет.

5.3.1.7 Ғимараттардағы жарық төмендегідей болуы керек:

- жарық деңгейінің айрықша айырмашылығынсыз;
- жарық қолайлы ашық болуы керек және дақ пен көлеңке тудырмайтындай болуы тиіс.

5.3.1.8 Санитарлық тораптар қарастырылған қоғамдық ғимараттардың әрбір қабатында болуы керек:

- кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін ерлер мен әйелдерге бөлек арналған дәретханаларда;

- немесе дәретханаларда кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін (ерлер мен әйелдер дәретханаларында бөлек) кабиналар қарастыру қажет.

5.3.1.9 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін санитарлық-гигиеналық орындардың құрамына кіретін барлық ғимараттардағы шешінетін орындарда, санитарлық бөлмелер мен душтарда, ванналарда арнайы жабдықталған әмбебап кабиналар қарастырылуы тиіс.

5.3.1.10 Санитарлық тораптар жұмыс істейтіндер санына қарамастан, мүмкіндігі шектеулі азаматтар жұмыс істейтін ғимараттар мен құрылыстардың әрбір қабатында болуы тиіс.

5.3.1.11 Санитарлық тораптар кабиналарының есіктері барынша қауіпсіз болуы тиіс.

5.3.2 Жер телімдері мен аумақтарға қойылатын талаптар

5.3.2.1 Жоба құжаттамасында ҚР ҚН 3.01-01 талаптарын есепке ала отырып, ғимаратқа кіруге болатын учаске бойынша халықтың қимылы шектеулі топтарының кедергісіз, қауіпсіз және ыңғайлы қозғалыс жасауын қарастыратын жағдайлар көзделуі тиіс. Бұл жолдар учаскеге қатысты сыртқы көлік және жаяу жүргіншілер коммуникацияларымен, арнайы көлік қоятын орындармен, қоғамдық көлік аялдамаларымен қиылысуы тиіс.

5.3.2.2 Қоғамдық ғимараттардың учаскелік аумағын мүмкіндігі шектеулі топтар үшін қолжетімді болатындай жобалау қажет. Жаяу жүргіншілер аумағында орын алуы мүмкін кедергілерді (көше жиһаздары, жол белгілері, сілтемелер, өсімдіктер, жапқыштар) барынша қауіпсіздендіру қажет.

5.3.2.3 Аумаққа немесе учаскеге кіретін жолдарды мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді объекті туралы ақпараттар элементтерімен жабдықтау керек.

5.3.2.4 *Жерасты және жер үсті өткелдерін халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін жер үсті өткелін ұйымдастыру мүмкіндігі болмаған кезде пандустармен немесе көтергіш құрылғылармен жабдықтау қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.2.5 Жол өткелдерінің жиектеріндегі пандустар толығымен жаяу жүргіншілерге арналған аумақтар шегінде орналасуы және көлік жүретін бөлікке шықпауы тиіс.

5.3.2.6 Жиек пандустарында таяныштары мен тұтқалар болмауы тиіс, сондай-ақ кедергілерден (көрсеткіштер, бағдаршамдар, өсімдіктер және т. б.) бос болуы тиіс.

5.3.2.7 Жаяу жолдардың, соқпақтар мен пандустардың төсемелері қозғалыс кезінде дірілді болдырмайтын, сондай-ақ тайғанаудың алдын алатын, яғни аяқ киім табаны,

жүрудің қосымша құралдарының тіректері нық басылатын, ылғал және қар болғанда, орындық-арбалардың дөңгелектері тайғанамайтындай, тегіс, саңылаусыз қатты материалдардан жасалған, түзу және саңылаусыз болуы тиіс.

5.3.2.8 Қызмет көрсету ғимаратының алдындағы немесе ғимараттағы автотұрақтарда мүгедектігі бар адамдар көліктері үшін орын бөлу керек. Бөлінген орындар халықаралық тәжірибедегі және жол жүру ережесінде қабылданған белгілермен тұрақ жазықтығында белгіленіп, тік кеңістікте (қабырғада, бағанада, тіреуде және т. б.) қайталануы тиіс.

Жиекпен қатар орналасқан көлік қоятын орындар көлемі пандустарға немесе көтергіш құралдарға мүмкіндікті қамтамасыз ететіндей жобалануы тиіс.

5.3.2.9 Көп деңгейлі паркингтегі кресло-арбамен жүретін мүмкіндігі шектеулі азаматтардың автокөліктеріне арналған орындар шығаберісте немесе лифтінің маңайында орналастырылуы тиіс.

5.3.2.10 Кіріктіріме, оның ішінде жерасты автотұрақтарында лифтінің, оның ішінде кресло-арбадағы мүмкіндігі шектеулі адамдарды ауыстыруға бейімделген алып жүрушілердің көмегімен ғимараттың функционалдық қабаттарымен тікелей байланысы болуы тиіс. Бұл лифтілер және оларға кіретін орындар арнайы белгілермен белгіленуі тиіс.

Адамдар қозғалысының негізгі жолдарындағы аумақтарда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді демалыс алаңдары қарастырылуы тиіс. Демалыс алаңдары объектінің жалпы ақпарат жүйесіне кіретін сәулет мәнерін айшықтай отырып, орындалуы тиіс. Демалыс немесе күту орындарында кресло-арбадағы немесе балдақпен (таяқпен) жүретін мүгедектігі бар адамдар мен оларды алып жүретіндер үшін кеңістік қарастырылуы тиіс.

5.3.2.11 Демалыс алаңдары басқа деңгейде орналасқан жаяу жүргінші жолдармен жанасқан жағдайда, осы беткейлердің арасынан біртіндеп өтуді қамтамасыз ету қажет.

5.3.2.12 Саябақтар, ойын алаңдары балалар үшін, оның ішінде мүгедектігі бар балалар үшін барынша қолжетімді және жайлы болуы тиіс.

5.3.2.13 Ойын жабдықтары Қазақстан Республикасының нормативтік құжаттарының талаптарына сәйкес келетін материалдардан жасалуы тиіс. Ойын алаңдарындағы жабындар мүгедектігі бар адамдар арбасымен жүретін балалар үшін қауіпсіз әрі ыңғайлы болуы тиіс.

5.3.3 Кіреберістер

5.3.3.1 *Жаңа құрылыс кезінде қоғамдық ғимараттардың негізгі кіреберістері мен шығулары бір деңгейде кедергісіз кіруді қамтамасыз ете отырып, баспалдақтармен, пандустармен немесе көтергіш платформалармен жабдықтау қажеттілігін болдырмайтындай іргелес рельефке қатысты жобалануы тиіс.

Қайта құру жағдайында негізгі кіру топтарында бір деңгейде кедергісіз кірудің жобалаудың жоспарлы мүмкіндігі болған кезде ұсынылады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.3.2 Кіре берісте бақылау болған кезде мүмкіндігі шектеулі келушілер мен қызметкерлерді өткізуге бейімделген бақылау құрылғыларын қарастыру керек.

5.3.3.3 *Техникалық орын-жайларды қоспағанда, жаңа құрылыс, реконструкциялау, күрделі жөндеу және (немесе) қайта жоспарлау кезіндегі ғимараттардағы барлық орын-жайлар халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы тиіс.

Халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарының ғимарат қабаттарына кіруін қамтамасыз ету үшін лифтілер қарастырылуы тиіс.

Халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарының (көтергіш платформалар және т.б.) орын ауыстыруы үшін олардың орнына кедергісіз кіретін және еден деңгейінде ауытқулар болмайтын жоспарлау шешімдерді көздей отырып, өзге де техникалық құрылғыларды пайдаланудан аулақ болу керек.

Көтергіш платформалар ҚР СТ 2960 және ҚР СТ 2961 талаптарына сай болуы тиіс.
(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)

5.3.3.4 Сыртқы басқыштар мен пандустарда тіректі стационарлық құрылғыларды орнату жөніндегі қолданыстағы нормативтік құжаттардың талаптары ескерілген көлбеу тұтқалар болуы тиіс.

5.3.3.5 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді кіреберіс алаңдарда жаппа немесе жеңіл жабық конструкция, су бөлгіш, ал қажет жағдайда, жергілікті климаттық шарттарға байланысты жылытқыш болуы тиіс.

Кіреберіс алаңдарының төсеме беті қатты болуы, суланған кезде тайғанауға жол бермейтіндей және көлденең еңіссіз болуы тиіс.

5.3.3.6 *Тербелмелі ілмектердегі есіктерді және айналмалы есіктерді қозғалыс жолдарында қолдануға, оларды халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін есіктердің өзге де қолжетімді түрлерімен қайталанбаған жағдайда, жол берілмейді.

Барлық орын-жайлардағы есік ойықтарында еден биіктігінің табалдырықтары мен айырмашылықтары болмауы немесе егер бұл орын-жайдың мақсаты бойынша талап етілсе, ең аз рұқсат етілген (0,02 м-ден аз) болуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

5.3.3.7 Есіктер халықтың қимылы шектеулі топтары үшін барынша ыңғайлы және қауіпсіз болуы тиіс.

5.3.3.8 Мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімді жайларда кокос талшығынан жасалған түкті кілемдер мен кілемшелерді қолдануға жол берілмейді. Қозғалыс жолдарындағы кілем жабындары тығыз бекітілуі тиіс, әсіресе төсемнің маталары қиылысқан орындар мен жабындар әртүрлі болғанда.

5.3.3.9 Тіпті есік ашық тұрған кезде көрінуді қамтамасыз ету үшін бөлмелер мен кабинеттердің нөмірлерін есіктің үстіне орнатуға рұқсат етіледі.

5.3.3.10 Ғимараттарға кіреберістерді ғимараттың қасбетінің қалған бөлігінің дизайнынан ерекшеленетін қарама-қарсы таңбалаумен қамтамасыз ете отырып, сәулеттік композиция құралдарымен бөлу керек. **(Толықтырылды – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

5.3.4 Тік коммуникациялар

5.3.4.1 *Жаңа құрылыс кезінде ғимараттарға кіреберістер пандустарды немесе көтергіш платформаларды орнату қажеттілігін болдырмай, халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтары үшін іргелес бетімен бір деңгейде қолжетімділікті қамтамасыз етуі тиіс.

Ерекше жағдайларда (қолданыстағы ғимараттарды, күрделі инженерлік-геологиялық жағдайларды және учаске рельефінің ерекшеліктерін, қолайсыз климаттық жағдайларды реконструкциялау кезінде) пандустарды немесе көтергіш платформаларды орнатуға жол

беріледі.

Көтергіш платформаларды орнату қажет болған жағдайда ҚР СТ 2960 және ҚР СТ 2961 талаптарын сақтау қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.4.2 Ерекше жағдайларда ғимараттарда бұрамалы пандустар орналастыруды қарастыруға жол беріледі.

5.3.4.3 Баспалдақ сатылары тегіс, шығыңқысыз, бұдырлы беттері мен басқыш асты бар болуы керек, ашық басқыштарды (саты арасы жоқ) қолдануға жол берілмейді.

5.3.4.4 Марш көлеміндегі барлық басқыштар шығу ені мен баспалдақпен көтерілу биіктігі бойынша бірдей геометриялы және көлемді болуы тиіс. Ашық басқыштардың бірінші маршының төменгі баспалдағындағы суреттерді өзгертуге жол беріледі.

5.3.4.5 *Көп қабатты тұрғын үйлердің жаңа құрылысы кезінде жиналмалы пандустарды пайдалануына тыйым салынады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.4.6 *Ғимараттың жаңа құрылысы кезінде мүгедектігі бар адамдардың кресло-арбаларда ғимаратқа негізгі кіреберістің қабатынан жоғары немесе төмен қабаттарға қол жеткізуін қамтамасыз ету үшін жолаушылар лифтілерімен жабдықталуы тиіс. Едендер арасында көтеру үшін көтергіш платформаларды және басқа да осындай құрылғыларды пайдалануға тыйым салынады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.4.7 *Лифтілер халықтың барлық жүріп-тұруы шектеулі топтарының пайдалануы үшін бөгде адамдардың көмегінсіз, сондай-ақ ілесіп жүрушімен бірге қолжетімді болуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 26.05.2026 жс. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.4.8 Мүгедектігі бар адамдарға арналған лифт есігінің алдындағы жер төселік немесе покольдық қабатта тамбур-шлюз орнату қажет.

5.3.4.9 Қолданыстағы нормативтік құжаттардың талаптарына сәйкес келетін жарық және дыбыстық ақпарат дабылы мүмкіндігі шектеулі азаматтарға арналған лифтінің әрбір есігінде қарастырылуы тиіс.

5.3.4.10 Мүгедектігі бар адамдарды тасымалдауға арналған лифтілер саны мен параметрлерін таңдау лифтілердің қолданыстағы номенклатурасына сүйене отырып, ғимараттағы мүгедектігі бар адамдардың шамамен алынған ең жоғарғы санын ескере отырып жүргізіледі.

5.3.4.11 Егер эскалатор немесе жолаушылар конвейері қозғалыстың негізгі жолдарында орналасса, әрқайсысының соңына балюстрада алдына зағип және нашар көретін адамдарға арналған шығыңқы қоршауларды (таза ені қозғалыстағы төсемнен кем емес) қажет.

5.3.4.12 Ғимараттағы лифтілер халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы қажет. Лифтідегі апаттық шақыру батырмасы нашар еститін адамдар апаттық шақыру іске қосылғанын түсіну үшін жыпылықтайтын жарықпен байланысқан болуы қажет.

5.3.4.13 Қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес басқару жүйесімен және түтінге қарсы қорғаныспен жабдықталған лифтілер қолданылуы керек.

5.3.4.14 Тактильді қабылдау үшін лифтілер батырмаларындағы қабат нөмірлерін Брайль шрифтісімен белгілеу қажет. Лифтінің батырмалары сенсорлық болмауы керек.

5.3.4.15 Лифтіде аудио және бейнехабарлағыштар болуы тиіс.

5.3.4.16 *Жаңа құрылыс кезінде халықтың жүріп-тұруы шектеулі топтарын ғимараттардың қабаттары арасында жылжыту үшін көтергіш платформаларды орнатуға тыйым салынады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.5 Ішкі қондырғылар мен құрылғылар

5.3.5.1 *Есіктерді ашуға және жабуға арналған аспаптар, көлденең тұтқалар, сондай-ақ әртүрлі аппараттардың тұтқалары, тұтқалары, крандары мен түймелері, сауда, ауыз су және билет автоматтарының саңылаулары, чипкарталар мен жүріп-тұруы шектеулі топтары өз бетінше пайдалана алатын басқа да бақылау жүйелеріне арналған саңылаулар қол жетімді аймақта орналасуы тиіс, едәуір күш салуды талап етпеу, кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдарды қоса алғанда, қол немесе білегін ыңғайлы ұстау мен пайдалану мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек.

Есіктің тұтқалары қолмен жабуға ыңғайлы пішіні мен беті болуы керек және саусақтармен дәл ұстауды қажет етпестен қолдың немесе білектің қимылымен есіктің ашылуын қамтамасыз етуі керек. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)*

5.3.5.2 Жылжымалы есіктердің бөлігіндегі тұтқалар есіктер толықтай ашық тұрғанда тұтқалар қабырғаның екі жағынан да жеңіл қолжетімді болатындай орнатылуы тиіс.

5.3.5.3 Мүгедектігі бар адамдар және олармен қарым-қатынас жасайтындар пайдаланатын жобада қолданылған материалдар, жабдықтар мен бұйымдар, аспаптар санитарлық-гигиеналық талаптарға сәйкес болуы тиіс.

5.3.5.4 Барлық қимылы шектеулі санатындағылар келетін және олардың жүру жолдарындағы үй-жайларда (сулы процестер болатын орындардан басқа) қойылған ақпарат беру және қауіп туралы дабыл құралдарының жүйесі – кешенді, олардың қозғалу бағыты, қызмет көрсетілетін орны көзге көрінетін, дыбысты және ыңғайлы қарастырылуы тиіс.

5.3.5.5 Қолданылатын ақпарат құралдары (оның ішінде белгілер мен символдар) бір ауданда орналасқан ғимараттар немесе ғимарат кешендері мен құрылыстар, кәсіпорындар, көлік бағыты және т. б. шегіне сәйкес болуы және қолданыстағы белгіленген нормативтік құжаттарға сәйкес болуы тиіс. Халықаралық символдарды қолданған орынды.

5.3.5.6 Аумақтар мен орындардың (әсіресе адамдардың жаппай баратын орындарында), кіру тораптары мен қозғалыс жолдарындағы ақпарат беру құралдарының жүйесі үздіксіз ақпаратты, объектілер мен баратын орындарға уақытты бағдарлауды, қатесіз тануды қамтамасыз етуі тиіс. Ол көрсетілетін қызмет түрлері, функционалдық элементтердің орналасуы мен мақсаты, эвакуациялау жолдарының орналасуы туралы ақпарат алу мүмкіндігін қарастырып, айрықша жағдайларда және т. б. кездердегі қауіп туралы ескертуі тиіс.

5.3.5.7 Пайдалану қажеттігі туындаған жағдайда, ғимарат немесе құрылыс орындары радио арқылы ақпарат беру құралдары зағип немесе нашар көретін келушілер үшін қосымша радиомаяктармен (радиобелгілермен) жабдыкталуы мүмкін. Радиомаяктар есік саңылауларының үстінде және үй-жайлардың қабырғаларында орнатылады.

5.3.5.8 Нашар еститін қарттар мен адамдарға арналған лифтілердегі негізгі дыбыс сигналдары, дабыл сигналдары, хабарлағыштар дауысы қатты және әртүрлі болуы тиіс.

5.3.5.9 Қимылы шектеулі, оның ішінде біреу ғана болуы ықтимал есту ақаулығы бар

адамдар болатын ғимараттың тұйық кеңістіктері (түрлі мақсаттағы орындар, дәретхана кабинасы, киім өлшейтін орындар және т. б.), сондай-ақ лифт холдары мен қауіпсіздік аймақтары диспетчермен немесе кезекшімен екі жақты байланыс жүйесімен жабдықталуы тиіс. Басқа жағдайда кезекші бөлмеге шығатын сигнал қоңырауының кнопкасы қарастырылуы керек.

Мұндай үй-жайларда апат жарығы қарастырылуы тиіс.

5.3.5.10 Көзбен көру ақпараты белгісінің көлемі көрудің тиісті қашықтығына сәйкес келетін қарама-қарсы аяда орналастырылуы және ішкі көріністің көркемдік шешімімен үйлесуі тиіс.

5.3.5.11 Ғимарат ішінде орналасқан орындардағы ақпарат белгілері рельефті белгілермен қайталанып, есік тұтқасы жағындағы есікпен қатар орналасуы тиіс.

5.3.5.12 Жылыту, салқындату және желдету жүйелері қан айналымы нашар адамдарға арналып есептелуі тиіс.

5.3.6 Мүгедектігі бар адамдар тұратын жерге қойылатын арнайы талаптар

5.3.6.1 Көп пәтерлі тұрғын үй ғимараттарын жобалаған кезде осы құжаттан басқа ҚР ҚН 3.02-01 талаптарын ескеру керек.

5.3.6.2 Көп пәтерлі тұрғын үйлер мен қоғамдық ғимараттардың тұрғын орындары мүгедектігі бар адамдардың қажеттіліктерін қамтамасыз ете отырып жобалануы тиіс, оның ішінде:

- ғимараттың кіреберісінен пәтерге немесе тұрғын орынға қолжетімділік;
- пәтерден немесе тұрғын жайдан ғимараттың барлық қоғамдық орнына қолжетімділік;
- мүгедектігі бар адамдар қажеттілігіне жауап беретін қондырғыларды пайдалану;
- қондырғылар мен аспаптарды пайдалану қауіпсіздігі мен ыңғайлылықты қамтамасыз ету;
- үй жанындағы аумақты және жеке ғимаратты қажетті ақпараттық жүйелермен қамтамасыз ету.

5.3.6.3 Көп пәтерлі үйлер мен жатақханалардағы, қонақ үйлер мен уақытша тұру ғимараттарындағы тұрғын жайлар мен сервистік бөлімшелердегі халықтың қимылы шектеулі топтар үшін үй жанындағы аумақтар (жаяу жүру жолдары және алаң), ғимаратқа кіретін есіктен бастап, мүгедектігі бар адамдар тұратын аумаққа дейін (пәтер, тұрғын ұяшығы, бөлме, ас үй, санитарлық тораптар) қолжетімді болуы тиіс.

5.3.6.4 Қозғалыс жолдарындағы габаритті схемалар мен функционалдық орындар кресло-арбамен қозғалатын мүмкіндігі шектеулі адамдарға есептелген, сондай-ақ жабдықталуы бойынша – нашар көретіндерге, зағиптарға және саңырауларға арналған.

5.3.6.5 Тұрғын жайларды жобалау кезінде басқа санаттағы тұрғындардың қажеттілігі тиістілігіне қарай есепке алынып, оларды біртіндеп қайта жабдықтау мүмкіндіктері қарастырылуы керек.

5.3.6.6 Кресло-арбамен жүретін мүмкіндігі шектеулі отбасыларға арналған пәтерлерді жобалау кезінде тікелей үй жанындағы аумаққа немесе пәтер жанындағы учаскеге шығу мүмкіндігі қамтамасыз етілуі керек. Пәтер жанындағы тамбур арқылы бөлек кіруге және көтергішті орналастыруға пәтер алаңы кеңейтілгенде жол беріледі.

5.3.6.7 Кресло-арбаны пайдаланатын мүмкіндігі шектеулі отбасыларға арналған пәтерлерде унитазбен жабдықталған жайларға кіреберісті ас үйден немесе тұрғын бөлмеден жобалауға және жылжымалы есікпен жабықтауға жол беріледі.

5.3.6.8 Қимылы шектеулі отбасыларға есептелген пәтерлерде жарық және дыбыс дабылы бар домофондар қойылады.

5.3.6.9 Қонақ үйлерде, мотельдерде, пансионаттарда, кемпингтерде және т. б. орындарда тұрғын нөмірлердің жоспарламасы мен қондырғылардың бір бөлігін, кез-келген санаттағы келушілерді, оның ішінде қимылы шектеулі адамдарды орналастыруды ескере отырып, жан-жақты қарастыру керек.

5.3.6.10 Мүгедектігі бар адамдар мен егде жастағы адамдардың тұруына арналған көп пәтерлі тұрғын үйлерді өрт қауіпсіздігі бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес жоспарлау керек.

5.3.6.11 Көп пәтерлі тұрғын үйлердегі эвакуациялық жолдарды мүмкіндігі шектеулі азаматтардың қозғалу шектеулілігін және бағдарлау мүмкіндіктерін ескере отырып жобалау керек.

5.3.7 Қоғамдық ғимараттардағы қимылы шектеулі келушілерге қызмет көрсету орындарына қойылатын арнайы талаптар

5.3.7.1 Қоғамдық ғимараттарды жобалау кезінде осы құжаттан басқа да қоғамдық ғимараттарды жобалау жөніндегі нормалау талаптарын есепке алу қажет.

5.3.7.2 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді ғимараттар мен құрылыстардағы (жер телімдері, корпустар, жайлар, аумақтар және орындар) есеп саны және мүгедектігі бар адамдар санаты әрбір нақты жағдайға қарай белгіленеді.

5.3.7.3 Іс жүзіндегі жобаға қатысты реконструкция, күрделі жөндеу және ыңғайлау жағдайлары кезінде халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік пен ыңғайлылық қамтамасыз етілуі тиіс.

5.3.7.4 Түрлі мақсаттағы қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарға келушілерге қызмет көрсету аумағында мекеме есебіндегі немесе келушілер есебіндегі орындардан кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін орындар қарастыру қажет.

5.3.7.5 Банктерде қызмет көрсетілетін терезелер, кассалық аппараттар халықтың қимылы шектеулі топтары үшін де қарастырылуы тиіс. Банкоматтың басқару элементтері, пернетақта батырмалары пайдалануға ең жоғарғы оңай және оларды іске қосу үшін көп күш жұмсауды қажет етпейтін болуы керек.

5.3.7.6 Банкомат дисплейіндегі барлық жазулар үлкен шрифтпен көрсетілуі қажет және мүмкіндігінше көру қабілеті шектеулі адамдар үшін Брайль шрифтін қолдану қарастырылуы қажет. Дауыс және дыбыс дабылдары есту қабілеті бұзылған адамдар үшін қарастырылуы қажет.

5.3.7.7 Кафе, барлар, мейрамханалар кресло-арбамен жүретін мүгедектігі бар адамдарды қосқанда, халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы қажет. Жиһаз, жабдық және басқа жылжымайтын объектілер арасындағы бос кеңістік кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдардың кедергісіз қозғалуын қамтамасыз етуі қажет.

5.3.7.8 Амфитеатры бар дәрісханаларда, көрермендер мен лекция залдарында, кресло-

арбадағы көрермендерге арналған орындарда немесе аймақтарда қауіпсіздік шаралары (қоршау, аралық белдеу және т. б.) қарастырылуы қажет.

5.3.7.9 Турникеттері бар қоғамдық орындарда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін өтетін жеке орындар қарастыру қажет.

5.3.7.10 Ғимараттар мен құрылыстарды жобалаған кезде естуі нашар адамдардың физиологиялық ерекшеліктерін ескеру қажет. Еден жабындары, қабырға мен төбе беттері дыбысты бұрмаламауы қажет. Ғимаратта қозғалысы барысында, қадамдар мен қозғалыстағы заттардың дыбысы нашар көретін адамдардың кеңістікте бағытының жақсаруына себеп болады. Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді қоғамдық ғимараттарда күмбез тәрізді төбелер, ережеге сай, дыбысты бұрмалауы мүмкін екенін ескеру қажет.

5.3.7.11 Зейнетақы төлеу бөлімінде екі жақты қосу мүмкіндігі бар сөйлесу құрылғыларын қарастыру қажет.

5.3.7.12 Келушілерге қызмет көрсетуге арналған құрамында кассалық-операциялық залдары бар мекемелер мен кәсіпорындардың ғимараттарында халықтың қимылы шектеулі топтарының кедергісіз қолжетімділік талаптарын сақтау қажет.

5.3.7.13 Сауналар мен моншаларды халықтың қимылы шектеулі топтарының қолжетімділігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуді ескере отырып жобалау қажет.

5.3.7.14 Булау бөлмесінде сөрелер тірек тұтқалармен жабдықталуы тиіс.

5.3.7.15 Жуыну жайындағы киім ілетін орын мен өту жолдарында кресло-арбалар жылжуға арналған заттарды сақтау үшін арнайы орындар қарастыру қажет.

5.3.8 Оқу-тәрбие мақсатындағы ғимараттар мен жайлар

5.3.8.1 Кәсіби білім беретін мекемелер жобаларында мүгедектік түрлері және оқушылардың саны мамандарға қойылатын заңмен белгіленген физикалық талаптарға сәйкес әрбір нақты жағдаймен белгіленеді.

5.3.8.2 Аурудың нақты түрі бойынша дамудың жетіспеушілігін өтей және түзете отырып, оқытумен үйлестіретін оңалту-білім беру мекемелерінің арнайы ғимараттары бөлмелердің тізімі мен аудандарын, мамандандырылған қондырғыларды, мүгедектік түрін және оқыту мен сауықтыру процесінің ұйымдастырылуын ескере отырып, берілген арнайы технологиялық тапсырыспен жобаланады.

5.3.8.3 Жалпы білім беру, сондай-ақ, бастауыш және орта кәсіби білім беру мекемелеріндегі кресло-арбасымен қозғалатын мүгедектігі бар оқушыларға арналған лифт белгіленген лифті холында қарастырылуы керек.

5.3.8.4 Мүгедектігі бар оқушыларға арналған оқушы орындары бір оқу орны мекемесінің бір типті оқу бөлмелерінде бірдей орналасуы керек.

5.3.8.5 Мамандандырылмаған білім беру мекемелерінің акт және көрермен залдарында қимылы шектеулі кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін орындар, сондай-ақ олардың сахна мен эстрадаға шығу мүмкіндігін қарастыру керек.

Тірек-қимыл аппараты зақымдалған оқушы мүгедектігі бар адамдарға арналған орындарды еденнің көлденең алаңдарында өту жолдарына тікелей жанасатын қатарда және акт залына шығу жолымен бір деңгейде қарастыру қажет.

5.3.8.6 Білім беру мекемелерінің дене шынықтыру залының киім ілетін бөлмесінде

және мүгедектігі бар оқушыларға арналған бассейнде душ мен дәретхана бар жабық киім ілетін бөлме қарастыру керек.

5.3.8.7 Мүгедектігі бар оқушыларға арналған білім беру мекемелерінде, барлық бөлмелерде мектеп қоңырауының жарық дабылдамасын, сондай-ақ, төтенше жағдайдар болған жағдайда, эвакуация туралы хабарлайтын жарық дабылдамасын орнатуды қарастыру керек.

5.3.9 Денсаулық сақтау және халыққа әлеуметтік қызмет көрсету ғимараттары мен жайлары

5.3.9.1 Стационарлық және жартылай стационарлық қызмет көрсету мекемелерінің ғимараттарын (хосписстер, қайырымдылықпен қарау үйлері, интернат-үйлер және т. б.), аурулардың, сондай-ақ, мүгедектігі бар адамдардың және халықтың басқа мүмкіндігі шектеулі топтарының тұрақты болуына арналған ғимараттарды (қызмет көрсетуі әртүрлі деңгейдегі және әртүрлі саладағы психиатриялық, кардиологиялық, қалпына келтіру және т. б. ауруханалар мен диспансерлер) жобалау кезінде қосымша медициналық-технологиялық талаптар белгіленеді.

5.3.9.2 Қимылы шектеулі адамдарды емдеуге мамандандырылған сауықтыру мекемелерінің емделушілері мен келушілерінің қозғалысы үшін көлік тұрақтарында орындар бөлу қажет. Жолаушыларды түсіру аймағы адамдар медициналық көмек немесе ем қабылдайтын медициналық мекемеге қолжетімді кіреберістерде қарастырылуы қажет.

5.3.9.3 Емделушілер мен келушілерге арналған медициналық мекемелерге кіреберістерде берілген кіреберіс арқылы бөлмелер (бөлімдер) тобы көрсетілген көзге көрінетін, тактильді және акустикалық ақпарат болуы қажет.

5.3.9.4 Травматологиялық пунктте, жұқпалы аурулар кабинетінде және қабылдау бөлімінде мүгедектігі бар адамдарға қолжетімді дербес сыртқы кіреберістер болуы қажет. Травматологиялық пункт төменгі қабатта орналастырылуы тиіс.

5.3.10 Тамақтандыру және сауда-тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары

5.3.10.1 Халықтың қимылы шектеулі топтарына қызмет көрсетуге арналған сауда залдарында, тамақтандыру және тұрмыстық қызмет көрсету мекемелерінің бөлмелерінде жабдықтарды жиынтықтау мен орналастыру, кресло-арбалармен және алып жүрушінің көмегімен қозғалатын азаматтарға, балдақтағы мүгедектігі бар адамдарға, сондай-ақ, мүгедектігі бар адамдарға қызмет көрсетумен есептелінуі керек.

5.3.10.2 Сауда залдары мен секциялардың орналасуы, тауарлардың түрі мен бағалары туралы ақпараттар мен әкімшілікпен байланыс құралдары мүгедектігі бар адамдар үшін ыңғайлы және қолжетімді орынға қойылуы керек.

5.3.10.3 Қажет жағдайда залдарда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділік талаптарына сәйкес жабдықталған бақылау-кассалық постылар қарастырылуы тиіс.

5.3.10.4 Дүкендерде, супермаркеттерде қарттарға және мүмкіндігі шектеулі азаматтарға арналған демалыс орындары қарастырылуы қажет.

5.3.10.5 Тамақтандыру кәсіпорындары залдарындағы қимылы шектеулі дарға

арналған отыру орындары (үстелдер) кіреберіске жақын орналастыру керек, алайда өту аймағына емес.

5.3.10.6 Барлық санаттағы азаматтардың, оның ішінде қимылы шектеулі адамдардың пайдалануына арналған әмбебап кабина мен басқа да санитарлық-гигиеналық жайларда тұтқалар, штанга, айналмалы немесе шалқаймалы орындықтар қажет болған жағдайда, оларды орнату мүмкіндігі қарастырылуы керек.

5.3.11 Вокзал ғимараттары

5.3.11.1 Жолаушыларға қызмет көрсетуге арналған жолаушылар көліктерінің әртүрлі түрлері (теміржол, автовокзал, әуежай, өзен және теңіз порттары), вокзалдар ғимараттарының бөлмелері, өткелдер, платформалар және басқа да құрылыстар халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді болуы қажет.

5.3.11.2 Вокзал ғимараттарында төмендегілерді қолжетімді етіп қарастыру қажет:

- қызмет көрсету бөлмелері мен ғимараттарды: вестибюльдер; операциялық және кассалық залдар; қол жүгін сақтау камералары; жолаушылар мен жүктерді тіркеу пункттері; күтуге және демалуға арналған арнайы бөлмелер – депутат бөлмелері, ана мен бала бөлмелері, ұзақ уақыт демалуға арналған бөлмелер; дәретханалар;

- жайлар, олардың ішіндегі аймақтар немесе қосымша қызмет көрсететін құрылыстар: мейрамхана, кафе, кафетерийлер мен дәмханалардың сауда (тамақтану) залдары; сауда, дәріхана және басқа дүңгіршіктер, шаштараздар, ойын автоматтары залдары, сауда және басқа автоматтар, байланыс кәсіпорындар пункттері, таксофондар;

- қызметкерлер бөлмелері: кезекші әкімші, медициналық көмек көрсету және күзет пункті және т. б.

5.3.11.3 Қимылы шектеулі жолаушыларға қызмет көрсетуге арналған автовокзалдарда аралдық перрондарды қолданбау керек.

5.3.11.4 Жолаушыларға вокзал жанындағы алаңға немесе оған қарама-қарсы селитебті аумаққа платформа арқылы шығатын теміржол вокзалдары қарқынды қозғалыстағы теміржол жолдарымен түйіседі, кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдарды орналастыру үшін автоматты әрекет ету сигнализациясымен және жарық көрсеткіштермен жабдықталған рельс деңгейіндегі өткелдерді пайдалануға жол беріледі. Теміржол жолдарының бойындағы мұндай өткелдердің барлық ұзындығына (платформаға қатысты шет жақ пандусті қоса алғанда) қорғаныс қоршауын қарастыру керек.

5.3.11.5 Перронның отырғызу жағындағы жиекте платформа шетінің бойында, сондай-ақ көру кемшілігі бар жолаушылар үшін ыңғайлы ескерту сигналдық жолақты қолдану керек.

5.3.12 Шынықтыру, спорт және дене шынықтыру-сауықтыру мақсатындағы объектілер

5.3.12.1 Стадиондардағы халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған орындарды трибуналарда, трибуналар алдында, сонымен қатар, жарыс өткізу аймағының деңгейінде қарастыру қажет.

5.3.12.2 Халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған орындарды көбінесе

эвакуациялық шығаберістерге жақын орналастыру керек.

5.3.12.3 Кресло-арбада отыратын қимылы шектеулі жандар үшін бөлінген орындар кедергілермен қоршалуы қажет.

5.3.12.4 Алып жүруші көмекші тұлғаларға арналған орындар тікелей жақындықта орналастырылуы тиіс. Олар мүгедектігі бар адамдар орнымен кезектесуі мүмкін.

Залда қараңғылауды қолдану барысында көрермендер орындары аймағында пандустар мен баспалдақтар жарықтандырылуы қажет.

5.3.12.5 Халықтың қимылы шектеулі топтары үшін оқыту-жаттықтыру дене шынықтыру-спорт ғимараттарындағы барлық қосымша бөлмелер қолжетімді болуы қажет: кіреберіс және рекреациялық бөлмелер (вестибюльдер, гардеробтар, демалу аймақтары, буфеттер), киім ілетін бөлмелердің, душ қабылдау және санитарлық тораптардың блоктары, жаттықтыру және оқыту-әдістемелік жайлар, медициналық-сауықтыру жайлары (медициналық бөлмелер, сауналар, сылап-сипау бөлмелері және т. б.).

5.3.12.6 Мүгедектігі бар адамдарды қоса алғанда, жаттығушыларға арналған қызмет көрсететін бөлмелерді арнайы павильондарда немесе трибуналар астында орналастырған жөн.

5.3.12.7 Негізгі қозғалыс жолында және мамандандырылған бассейндердің айналып өту жолдарында мәлімет және бағдарлау үшін арнайы тактильді жолақтар қарастырылуы қажет.

5.3.12.8 Тірек-қимыл аппараты функциясының бұзушылығы бар мүмкіндігі шектеулілерге арналған бассейн ваннасының таяздау шетіне жайпақ басқыш орналастыру керек. Ванна габаритінен тыс басқыштар қоюға жол беріледі.

5.3.12.9 Барлық периметр бойынша бассейн ваннасының шеті айналма жолдың түсіне қатысты қарама-қарсы бояу бар жолақпен ерекшеленуі тиіс.

5.3.12.10 Спорт құрылысы жанындағы киім ілетін бөлмелерде жаттығатын мүгедектігі бар адамдар үшін мынадай жағдайлар қарастырылу қажет:

- кресло-арбаларды сақтауға арналған орындар;
- кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдардың жеке кабиналары.

5.3.13 Мәдени-ағарту, көріністік-ойын-сауық мақсатындағы ғимараттар мен жайлар

5.3.13.1 Қимылы шектеулі азаматтар үшін көрермендер кешенінің жайы: вестибюль, кассалық вестибюль, гардероб, санитарлық тораптар, фойе, буфеттер, дәліздер мен көрермендер залының алдындағы кулуарлар қолжетімді болуы тиіс. Қажет жағдайда қимылы шектеулі азаматтар үшін орындау кешенінің мынадай жайлар (аймақтар) қолжетімді болуы тиіс: эстрада, сахна, әртістерге арналған бөлмелер, әртістер вестибюлі, буфет, санитарлық тораптар, кулуарлар мен дәліздер.

5.3.13.2 Амфитеатр ярусы қатарларына апаратын дәрісханалардағы пандустарда қабырға бойы ұстағыш және баспалдақтарда жарықтандыру болуы керек. Пандус еңісінің қатынасы 1:12 болса, кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін орынды бірінші қатарлардағы тегіс едендерден қарастыру қажет.

5.3.13.3 Зал жайларындағы халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған орындарды оларға қолжетімді етіп, залдың мыналарды қамтамасыз ететін аймағында орналастыру қажет: демонстрациялық, ойын-сауық, ақпараттық, музыкалық

бағдарламаларды және материалдарды толық қабылдайтындай; тамақ ішуге ыңғайлы (тамақтану залдарында немесе зал жанындағы кулуарларда); жұмыс жасауға қолайлы жағдайлар (кітапханалардың оқу залдарында); демалуға (күту залында).

5.3.13.4 Көп ярусты залдарда кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін орындарды бірінші қатар деңгейінде, сонымен қатар, аралық қатардың біреуінде қарастыру қажет. Клуб бокстарында, ложаларында және т. б. кресло-арбаларға арналған орындар қарастыру қажет.

5.3.13.5 Кинотеатрлардың, театрлардың, концерт залдарының көрермен залдарында және қоғамдық демалудың басқа орындарында кресло-арбаларда отыратын мүгедектігі бар адамдар биіктеу отырады, сондықтан оларды артындағы отырған адамдардың көруін жауып қалмайтындай етіп орналастыру қажет.

5.3.13.6 Қолданыстағы цирктерде қызметшілер кіреберістерін көрермендердің орынға қолжетімділігіне арналған, бірінші қатардың алдындағы жазық еденде орналасқан өтпелерді пайдалануға болады. Цирк залдарындағы мүгедектігі бар адамдар үшін орындарды жазықтығы фойемен бір деңгейдегі сол қатарлардағы эвакуациялық люктерге жақын орналастыру қажет.

5.3.13.7 Қолданыстағы цирктерде қызметшілердің кіреберістерін көрермендердің орынға қолжетімділігіне арналған, бірінші қатардың алдындағы жазық еденде орналасқан өтпелерді пайдалануға болады. Цирктердің залдарындағы мүгедектігі бар адамдар үшін орындарды жазықтығы фойемен бір деңгейдегі сол қатарлардағы эвакуациялық люктерге жақын орналастыру қажет.

5.3.13.7 Ішкі көріністің көркемдік шешіміне, көркемдік мұражайлардың экспозициялық залдарына, көрмелер және т. б. қойылатын айрықша талап қойылатын жайларда халықтың қимылы шектеулі топтары үшін көзге көрінетін ақпараттарды қолдану мүмкін болмаған жағдайда, басқа өтемдік іс-шараларды пайдалануға жол беріледі.

5.3.14 Діни (салттық) және мемориалдық ғимараттар мен құрылыстар

5.3.14.1 Барлық қоғамдық діни ғимараттар мен құрылыстар қимылы шектеулі азаматтар үшін қолжетімді болуы тиіс.

5.3.14.2 Діни мақсаттағы ғимараттардың, құрылыстар мен кешендердің сәулеттік ортасы, сонымен қатар, салтанатты рәсімдердің барлық түрлеріне арналған салттық (дәстүрлі) объектілер, жерлеу және мемориалдық объектілер, үй храмдары, кішкентай шіркеулер, дұға оқу жайлары (ғибадатхана) және т. б. халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді және табыну және сыйыну орындарын жабдықтау мен орналасу орны бөліміне қойылатын конфессионалдық талаптарға сәйкес болуы қажет.

5.3.14.3 Мүгедектігі бар адамдарға және халықтың басқа қимылы шектеулі топтарға арналған қимыл-қозғалыс жолдары діни және басқа салтанатты рәсімдер қозғалысы мен салтанатты шерудің келу жолдарының аймағына түспеуі керек.

Діни және рәсімді ғимараттар мен құрылыстарда, сондай-ақ олардың учаскелерінде дұға оқу орындарын орналастырған кезде олардың кресло-арбалармен қозғалатын мүгедектігі бар адамдар үшін қолжетімділігін қарастыру керек.

5.3.14.4 Сауықтыру құралдарын ескере отырып, ғибадатханаларда кем дегенде бір

орынды мүгедектігі бар адамдардың тәубе етуі үшін орналастыру керек.

5.3.14.5 Мазарлар және қорымдар аумақтарында қимылы шектеулі келушілеріне қол жетімділік қамтамасыз етілуі керек.

5.3.15 Еңбек ету орындарына қойылатын арнайы талаптар

5.3.15.1 Қимылы шектеулі қызметкерлердің еңбек ету орындарымен бірге жайларды жобалаған кезде, осы құжаттан басқа өндірістік және әкімшілік-тұрмыстық ғимараттарды жобалау жөніндегі нормалардың талаптарын ескеру қажет.

5.3.15.2 Мекемелерді, ұйымдар мен кәсіпорындарды жобалау кезінде халықты әлеуметтік қорғаудың жергілікті органдары әзірлеген қимылы шектеулі қызметкерлерге арналған жұмыс орындары қарастырылуы керек.

5.3.15.3 Офистік орындар жасына және мүгедектігіне қарамастан, барлық қызметкерлер үшін қолжетімді болу керек. Қимылы шектеулі қызметкерлердің қозғалысын жеңілдетуге арналған құралдарды офистердің барлық жайларына орнату ұсынылады.

5.3.3.4 Мүгедектерге арналған жұмыс орындары денсаулық үшін қауіпсіз, тиімді ұйымдастырылған болуы тиіс.

5.3.3.5 Жұмыс аймағында (жұмыс орны кеңістігі) немесе орнында қолданыстағы нормативтік құжаттарға, сондай-ақ мүмкіндігі шектеулі азаматтардың ауру түрлеріне байланысты белгіленген қосымша талаптарға сәйкес микроклиматқа қойылатын санитарлық-гигиеналық талаптар кешенін орындау қамтамасыз етілуі тиіс.

5.3.15.6 Мүгедектігі бар адамдарға арналған ерлер мен әйелдер дәретханаларын қатар орналастыруға жол берілмейді.

5.3.15.7 Жұмыс істейтін мүгедектігі бар адамдарға санитарлық-тұрмыстық қызмет көрсету осы құжаттың және әкімшілік-тұрмыстық ғимараттарды жобалау бойынша нормалардың талаптарына сәйкес қамтамасыз етілуі керек.

5.3.16 Пайдалану кезіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша талаптар

5.3.16.1 Ғимараттар мен құрылыстардың жобалық шешімдері келушілердің қауіпсіздігін Қазақстан Республикасының «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентіне, әртүрлі санаттағы қозғалысы шектеулі адамдардың психофизиологиялық мүмкіндіктерінің, олардың санының және олардың ғимаратта немесе құрылыста болуы ықтимал орындарының міндетті есебіне сәйкес қамтамасыз етуі керек.

5.3.16.2 Ғимараттарда немесе құрылыстарда еден биіктігінің құламасында халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімді баспалдақтарды, пандустарды немесе көтергіш құрылғыларды қарастыру қажет.

5.3.16.3 Ашық пандустар мен кіреберістер су, қар, мұздан қорғаулы болуы керек.

5.3.16.4 Ғимараттар мен құрылыстарды халықтың қимылы шектеулі топтары жүретін жолдарда жобалаған кезде құрылғы дөңестігін, қондырғылар мен көрсеткіштердің және т. б. шығып тұруын болдырмау керек.

5.3.16.5 Пандустармен алмастырылуы мүмкін біркелкі баспалдақтарды қолдануға жол берілмейді.

5.3.16.6 Ашық басқыштар маршының және ғимарат ішіндегі басқа да ілініп тұратын

элементтер астына кедергілер, қоршаулар және т. б. қойылуы тиіс.

5.3.16.7 Үй-жайдағы еден биіктігін бірден ауыстырған кезде құлаудан қорғау үшін қоршау қою керек.

5.3.16.8 Қоғамдық ғимараттың әрбір қауіпсіз аймағында селекторлы байланыс немесе диспетчерлік немесе өртке қарсы қызмет пост (күзет бекеті) бекетімен көзге көрінетін немесе мәтін арқылы байланысатын басқа да құрылғы болуы тиіс.

5.3.16.9 Халықтың қимылы шектеулі топтары тұрақты тұратын немесе болатын, есіктер пайдаланылатын дәліздерде, лифт холдарында, басқыш торларында олардың жедел жабылу жақтарын қарастыру керек.

5.3.16.10 Арнайы мамандандырылған кабиналар тұрақты кезекші қызметкерлер (күзет бекеті немесе әкімшілік объектісі) отыратын орындағы байланыспен қамтамасыз етілген жүйемен, дабыл нүктесімен жабдықталуы тиіс.

5.3.16.11 Халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған дәретханалардың, жуынатын бөлмелердің есіктері, егер адам құлап қалған жағдайда, оны құтқару үшін есікті сырттан кедергісіз ашуға болатындай етіп, сыртқа қарай ашылатын болуы керек. Төтенше жағдайларда көмекті қамтамасыз ету үшін құлыптар мен ілмектер сырттан тиынмен немесе басқа қол құрал-саймандарымен ашылуы керек.

5.3.16.12 Халықтың қимылы шектеулі топтарына арналған киіну бөлмесінде тұтқа-ұстағыштар қарастыру керек. Тұтқалар жайдың әрбір учаскесінде адамның сүйену мүмкіндігі болатындай жобалануы тиіс.

5.3.16.13 Төтенше көмек қызметін шақыру кнопкасы төмендегі орындарда қарастырылуы қажет:

- жеке бөлімдерде, дәретханаларда;
- жалпы дәретханалардағы халықтың мүмкіндігі шектеулі топтарына арналған кабиналарда.

Төтенше көмек қызметін шақыру бастырмасы су өтпейтін немесе жылжымалы болуы қажет.

Төтенше шақыру кнопкасынан сигнал төмендегілерге түсу керек:

- ғимараттан тыс жерде төтенше көмек қызметтеріне;
- немесе қауіпсіздік бөліміне.

Кнопканың жанында «Төтенше жағдайда шақыру кнопкасы» деген жазуы бар көрсеткіш болуы қажет.

5.3.16.14 Ғимараттардағы ақпараттар беру жүйелері, дауыс күшейткіштер, дабылдар сенсорлық шектеулері бар адамдар үшін де қолжетімді болуы қажет. Қоғамдық ғимараттағы барлық аудиоақпарат мәтіндік материалмен толықтырылуы тиіс.

5.3.16.15 Қимылы шектеулі азаматтардың болуына өте қауіпті немесе мүлдем тыйым салынған жайларға (бойлер, желдету камералары, трансформаторлық тораптар және т. б.) кіреберіс есіктерге жайдың ішіне еркін кіруді болдырмайтын тиектер орнату керек. Мұндай жайлар есігінің тұтқаларында бет жағында оңай танылатын немесе дене түйсігі арқылы сезілетін бұдырлық белгілер болуы керек.

ӘОЖ 728.4

МСЖ 93.040.10

Түйінді сөздер: Қолжетімділік, халықтың қимылы шектеулі топтары, жобалау, алаңдар, аумақ учаскелері, вестюбиль, үй-жай (орын), өрт қауіпсіздігі, тұрмыстық қызмет көрсету, көлік қоятын аумақ.

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ	IV
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ	2
4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ.....	3
4.1 Цели нормативных требований	3
4.2 Функциональные требования	3
5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ	4
5.1 Требования по обеспечению надежности и устойчивости зданий и сооружений, доступных для маломобильных групп населения.....	4
5.2 Требования безопасности к зданиям и сооружениям, доступным для маломобильных групп населения, при пожарах, аварийных ситуациях и опасных природных воздействиях	5
5.3 Требования по обеспечению охраны здоровья людей в процессе эксплуатации зданий и сооружений.....	7
5.3.1 Общие положения.....	7
5.3.2 Требования к земельным участкам	8
5.3.3 Входы	9
5.3.4 Вертикальные коммуникации	10
5.3.5 Внутреннее оборудование и устройства.....	11
5.3.6 Специальные требования к местам проживания инвалидов.....	12
5.3.7 Специальные требования к местам обслуживания маломобильных посетителей в общественных зданиях	13
5.3.8 Здания и помещения учебно-воспитательного назначения	14
5.3.9 Здания и помещения здравоохранения и социального обслуживания населения	15
5.3.10 Предприятия питания и торгово-бытового обслуживания	15
5.3.11 Здания вокзалов	16
5.3.12 Объекты физкультурного, спортивного и физкультурно - досугового назначения	17
5.3.13 Здания и помещения культурно-просветительного, зрелищно- развлекательного назначения	17
5.3.14 Культурные, религиозные (обрядовые) и мемориальные здания и сооружения	18
5.3.15 Специальные требования к местам приложения труда.....	19
5.3.16 Требования по обеспечению безопасности при эксплуатации	19

ВВЕДЕНИЕ

Настоящий документ разработан в рамках реформы нормативной базы строительной сферы Республики Казахстан в соответствии с параметрическим методом нормирования.

Настоящие строительные нормы содержат:

- цели нормативных требований;
- функциональные требования;
- требования к рабочим характеристикам.

Настоящий СН РК «Доступность зданий и сооружений для маломобильных групп населения» является одним из нормативных документов доказательной базы технического регламента «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» и направлен на устранение технических барьеров в международном сотрудничестве в области строительства.

Приемлемые решения выполнения требований данных СН приведены в СП РК 3.06-02-2012 «Проектирование зданий и сооружений с учетом доступности для маломобильных групп населения. Общие положения».

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ
СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**ДОСТУПНОСТЬ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ
ГРУПП**

**ACCESSIBILITY OF BUILDINGS AND STRUCTURES FOR PHYSICALLY AND
HANDICAPPED PERSON**

Дата введения - 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящие строительные нормы устанавливают требования по объемно-планировочным решениям, земельным участкам зданий и сооружений, их информационному и инженерному обустройству, обеспечивающих условия доступа и жизнедеятельности маломобильных групп населения, основанные на принципах «универсального дизайна».

1.2 Требования настоящего документа распространяются на проектирование, строительство жилых, общественных, производственных зданий, а также на реконструкцию и капитальный ремонт существующих объектов.

1.3 Возможность и степень (вид) адаптации к требованиям настоящих норм зданий, имеющих историческую, художественную или архитектурную ценность, следует согласовывать с органом по охране и использованию памятников истории и культуры соответствующего уровня и с органами социальной защиты населения соответствующего уровня.

1.4 Требования нормативного документа не распространяются на проектирование зданий домов-интернатов для детей с инвалидностью и домов-интернатов для лиц с инвалидностью и престарелых, а также на жилые дома для одной семьи. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК).*

***2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ**

(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК).

Для применения настоящих строительных норм необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

Технический регламент «Общие требования к пожарной безопасности», утвержденный приказом Министра по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан от 17 августа 2021 года № 405.

Технический регламент «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий», утвержденный приказом Министра индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан от 9 июня 2023 года № 435.

Издание официальное

СН РК 3.01-01-2013 Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских населенных пунктов.

СН РК 3.02-01-2023 Здания жилые многоквартирные.

СТ РК 2960-2017 Платформы подъемные для инвалидов и других маломобильных групп населения. Требования безопасности и доступности. Часть 1. Платформы подъемные с вертикальным перемещением.

СТ РК 2961-2017 Платформы подъемные для инвалидов и других маломобильных групп населения. Требования безопасности и доступности. Часть 2. Платформы подъемные с наклонным перемещением.

СТ РК 3846-2023 Доступность объектов инфраструктуры и услуг для населения с учетом потребности лиц с инвалидностью и маломобильных групп.

СТ РК ISO 23599-2020 Технические средства помощи слепым и слабовидящим людям. Тактильные указатели на пешеходной поверхности.

Примечание - При пользовании настоящим государственным нормативом целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационному каталогу «Перечень нормативных правовых и нормативно-технических актов в сфере архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», составляемому ежегодно по состоянию на текущий год и соответствующему ежемесячно издаваемому информационному бюллетеню-журналу. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящих строительных нормах применяются термины по РДС РК 1.01-01, а также следующие термины с соответствующими определениями:

3.1 Адаптация: Приспособление к новым условиям. Приспособление среды жизнедеятельности, зданий и сооружений с учетом потребностей маломобильных групп населения.

3.2 Визуальные средства информации: Носители информации, передаваемой людям с нарушением функций органов слуха в виде зрительно различимых текстов, знаков, символов, световых сигналов.

3.3 Габариты: Внутренние («в свету») и наружные («в чистоте») размеры элементов архитектурной среды (предметов и пространств) по их крайним выступающим частям.

3.4 Доступная кабина уборной: Индивидуальная кабина для лиц с инвалидностью на кресле-коляске, оборудованная только унитазом, и размещаемая в блоке других кабинок.

3.5 Доступные для маломобильных групп населения здания и сооружения: Здания и сооружения, в которых реализован комплекс архитектурно-планировочных, инженерно-технических, эргономических, конструкционных и организационных мероприятий, отвечающих нормативным требованиям обеспечения безопасности и доступности для маломобильных групп населения.

3.6 Доступный маршрут движения: Помещения, места обслуживания, позволяющие беспрепятственно достичь места и воспользоваться услугой.

3.7 Достигаемость: Свойство мест обслуживания, имеющих параметры, обеспечивающие возможность воспользоваться, дотянуться до предмета, объекта пользования.

3.8 Зона безопасности: Часть здания, сооружения, изолированного помещения для защиты людей с ограниченными возможностями передвижения от опасных факторов экстремальных явлений (в течение времени до завершения спасательных работ).

3.9 Зона предоставления услуг (обслуживания): Совокупность мест обслуживания в помещении или на участке.

3.10 Лицо с инвалидностью: Человек, имеющий нарушения здоровья со стойким расстройством функций организма, в том числе с поражением опорно-двигательного аппарата, недостатками зрения и дефектами слуха, приводящими к ограничению жизнедеятельности и вызывающими необходимость его социальной защиты.

3.11 *Маломобильные группы населения: Лица пожилого возраста, лица с инвалидностью, лица, испытывающие затруднения при самостоятельном передвижении, получении услуг, информации или ориентировании в пространстве, в том числе использующие детские коляски и (или) кресла-коляски. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

3.12 Места обслуживания: Части зданий, сооружений, помещений, зон, организованные и оборудованные для оказания услуг посетителю. Включают в себя рабочее место, место обслуживания, возможно - место ожидания.

3.13 Пандус: Сооружение, имеющее сплошную наклонную по направлению движения поверхность, предназначенное для перемещения с одного уровня горизонтальной поверхности пути на другой, в том числе на кресле-коляске.

3.14 Специализированное учреждение: Учреждение социального и медицинского назначения для постоянного ухода и обслуживания маломобильных групп населения, в том числе дом-интернат, хоспис, дом сестринского ухода, реабилитационный центр, жилой дом для пожилых и т. д.

3.15 Тактильные средства информации: Носители информации, передаваемой лицам с инвалидностью по зрению и воспринимаемой путем прикосновения.

3.16 *Универсальный дизайн (проект): Дизайн предметов, обстановок, программ и услуг, призванный сделать их в максимально возможной степени пригодными к использованию для всех людей без необходимости адаптации или специального дизайна.

Примечание - «Универсальный дизайн» не исключает ассистивные устройства для конкретных групп лиц с инвалидностью, где это необходимо. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

3.17 Универсальная кабина санитарных узлов: Кабина уборной, предназначенная для использования лицам с инвалидностью на кресле-коляске или лицам с инвалидностью с сопровождающим, оборудованная унитазом, умывальником и другими принадлежностями. Вход в кабину не должен быть из других уборных.

3.18 Участок: Территория, функционально связанная со зданием.

3.19 Шрифт Брайля: Специальный рельефный шрифт для лиц с полной потерей зрения (незрячих) и слабовидящих. Одно из основных средств адаптации среды для данной категории маломобильных лиц.

4 ЦЕЛЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ ТРЕБОВАНИЯ

4.1 Цель нормативных требований

Цель нормативных требований - обеспечение безопасных и комфортных условий жизнедеятельности и труда маломобильных групп населения с остальными категориями граждан в зданиях и сооружениях на всех стадиях их жизненного цикла.

4.2 Функциональные требования

Здания и сооружения, доступные для пользования маломобильными группами населения, должны способствовать полному и эффективному вовлечению и включению лиц с инвалидностью в общество.

Здания и сооружения по техническим, технологическим и экологическим параметрам следует проектировать и возводить так, чтобы обеспечивались:

- досягаемость маломобильными группами населения мест целевого посещения и беспрепятственность перемещения внутри зданий и сооружений и на их территории;
- безопасность путей движения (в том числе эвакуационных и путей спасения), а также мест проживания, обслуживания и приложения труда;
- эвакуация людей (с учетом особенностей лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения) в безопасную зону до возможного нанесения вреда их жизни и здоровью вследствие воздействия факторов пожара;
- своевременное получение всеми группами населения полноценной и качественной информации, позволяющей ориентироваться в пространстве, использовать оборудование (в том числе для самообслуживания), получать услуги, участвовать в трудовом и обучающем процессе и т.д.;
- удобство и комфорт среды жизнедеятельности для всех маломобильных групп населения.

5 ТРЕБОВАНИЯ К РАБОЧИМ ХАРАКТЕРИСТИКАМ

5.1 Требования по обеспечению надежности зданий и сооружений, доступных для маломобильных групп населения

5.1.1 Соответствие конструкции требованиям по механической безопасности должно осуществляться на основании анализа всех проектируемых несущих конструкций и их элементов, с применением табличных или опытных данных в целях обеспечения безопасности и доступности зданий и сооружений для маломобильных групп населения.

5.1.2 Элементы, детали, оборудование со сроками службы меньшими, чем предполагаемый срок службы здания, должны быть заменяемы в соответствии с установленными в проекте межремонтными периодами и с учетом требований задания на проектирование. Решение о применении менее или более долговечных элементов,

материалов или оборудования при соответствующем увеличении или уменьшении межремонтных периодов устанавливается технико-экономическими расчетами.

При этом материалы, конструкции и технологию строительных работ следует выбирать с учетом обеспечения минимальных последующих расходов на ремонт, техобслуживание и эксплуатацию.

5.1.3 Конструкции и детали должны быть выполнены из материалов, обладающих стойкостью к возможным воздействиям влаги, низких температур, агрессивных сред, биологических и других неблагоприятных факторов, согласно требованиям действующих нормативных документов.

Должны быть приняты соответствующие меры защиты от проникновения дождевых, талых, грунтовых вод в толщу несущих и ограждающих конструкций здания, а также образования недопустимого количества конденсационной влаги в наружных ограждающих конструкциях путем достаточной герметизации конструкций или устройства вентиляции закрытых пространств и воздушных прослоек. Должны применяться необходимые защитные составы и покрытия в соответствии с требованиями действующих нормативных документов.

5.1.4 При строительстве зданий в районах со сложными геологическими условиями, подверженных сейсмическим воздействиям, подработке, просадкам и другим перемещениям грунта, включая морозное пучение, элементы конструкций, обеспечивающие доступ маломобильных групп населения, должны выполняться с учетом необходимости компенсации возможных деформаций основания в соответствии с требованиями, установленными в нормативных документах.

5.2 Требования безопасности к зданиям и сооружениям, доступным для маломобильных групп населения, при пожарах и других аварийных ситуациях, опасных природных воздействиях

5.2.1 Пожарная безопасность и объемно-планировочное решение здания должны соответствовать требованиям технических регламентов «Общие требования к пожарной безопасности» и других нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан.

5.2.2 Перечень зданий и помещений, в которых необходимо предусматривать автоматическую пожарную сигнализацию, автоматические установки пожаротушения и оповещения людей о пожаре следует предусматривать в соответствии с требованиями Технического регламента «Требование по оборудованию зданий, помещений и сооружений системами автоматического пожаротушения и автоматической пожарной сигнализацией, оповещения и управления эвакуацией людей при пожаре».

5.2.3 Электрическое оборудование, приспособления и их работа должны быть установлены таким образом, чтобы уменьшить их потенциальную возможность как источников возгорания.

5.2.4 Здания и сооружения должны быть спроектированы и построены таким образом, чтобы пожарные могли надлежащим образом осуществлять работы по спасению, людей, имущества и использовать оборудование тушения пожаров.

5.2.5 Места обслуживания и постоянного нахождения маломобильных людей должны располагаться на минимально возможных расстояниях от эвакуационных выходов из помещений, с этажей и из зданий наружу.

5.2.6 Места для маломобильных групп населения в зрительных залах должны располагаться в отдельных рядах, выходящих на самостоятельный путь эвакуации, не пересекающийся с путями эвакуации остальной части зрителей.

5.2.7 Места для зрителей с поражением опорно-двигательного аппарата на трибунах спортивных сооружений и спортивно-зрелищных зданий следует предусматривать в зоне, непосредственно примыкающей к выходу на трибуну.

5.2.8 Посадочные места (столы) для лиц с инвалидностью в залах предприятий общественного питания следует располагать вблизи от эвакуационного выхода, но в непроходной зоне.

5.2.9 Не допускается предусматривать пути эвакуации по открытым металлическим наружным лестницам.

5.2.10 Пандус, служащий путем эвакуации с верхних этажей в реконструируемом здании или сооружении, должен быть непосредственно связан через тамбур с выходом наружу.

5.2.11 При проектировании эвакуационных путей ширину коридоров следует рассчитывать с учетом проезда нескольких лиц с инвалидностью на креслах-колясках одновременно.

5.2.12 Эвакуационные выходы должны быть четко обозначены и максимально различимы для людей с нарушением функций зрения.

5.2.13 Если по расчету невозможно обеспечить своевременную эвакуацию всех маломобильных людей за расчетное время, то для их спасения на путях эвакуации следует предусматривать зоны безопасности.

5.2.14 Предельно допустимое расстояние от наиболее удаленной точки помещения с пребыванием маломобильных групп населения до двери в зону безопасности должно быть в пределах досягаемости за необходимое время эвакуации.

5.2.15 Зоны общественных зданий и сооружений, посещаемые маломобильными гражданами, и производственные помещения, имеющие рабочие места для лиц с инвалидностью, следует оборудовать синхронной (звуковой и световой) сигнализацией, подключенной к системе оповещения о пожаре.

5.2.16 Пожарную сигнализацию следует проектировать с учетом восприятия всеми категориями маломобильных групп населения.

Жилые помещения для лиц с инвалидностью должны быть оборудованы автономными пожарными извещателями.

5.2.17 Визуальная сигнализация, включающая в себя огни, должна быть в соединении со звуковой сигнализацией. Огни должны быть значительно более яркими, чем рассеянный свет.

5.2.18 Визуальная мерцающая сигнализация должна быть абсолютно безопасной, импульсы сигнализации должны проверяться и не вызывать эпилептические припадки.

5.2.19 Эвакуационные пути здания должны иметь осязательные полосы или ориентировочные осязаемые символы, около или предпочтительно ниже ручки

эвакуационной двери, чтобы люди со слабым зрением могли точно идентифицировать эвакуационную дверь. Это также удобно, если помещение наполнено дымом и эвакуационные знаки не видны.

5.2.20 Освещенность на путях эвакуации (в том числе в начале и конце пути) и в местах оказания (предоставления) услуг для маломобильных групп населения в зданиях общественного и производственного назначения следует повышать на одну ступень по сравнению с требованиями действующих нормативных документов.

5.2.21 Расчет конструкций и оснований зданий, проектируемых для строительства в сейсмических районах или подлежащих реконструкции, усилению (восстановлению), должен выполняться на основные и особые сочетания нагрузок с учетом сейсмических воздействий.

5.2.22 В целях сейсмической безопасности при проектировании зданий, доступных для маломобильных групп населения, следует предусматривать конструктивные мероприятия, обеспечивающие устойчивость и геометрическую неизменяемость конструктивных систем при развитии в конструкциях и соединениях пластических деформаций и исключающие возможность их разрушения.

5.2.23 В целях обеспечения сейсмостойкости здания необходимо конструировать стыковые соединения, опорные элементы и узлы таким образом, чтобы они обеспечивали передачу усилий и совместную работу несущих конструкций во время землетрясения, а также располагать стыки между несущими элементами вне зоны максимальных усилий.

5.2.24 Сейсмичность площадки строительства следует определять по действующим картам сейсмического микрорайонирования или на основании результатов сейсмического микрорайонирования территорий, выполняемого специализированными организациями.

5.3 Требования по обеспечению охраны здоровья людей в процессе эксплуатации зданий и сооружений

5.3.1 Общие положения

5.3.1.1 Проектные решения зданий и сооружений должны обеспечивать безопасность посетителей в соответствии с требованиями технического регламента Республики Казахстан «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий».

5.3.1.2 Проектные решения объектов, предназначенных для маломобильных групп населения, не должны ограничивать условия жизнедеятельности или ущемлять права и возможности других людей, находящихся в здании (сооружении).

5.3.1.3 Расчеты по планированию доступного пространства для маломобильных групп необходимо делать с учетом размеров стандартной инвалидной кресло-коляски и антропологией человека.

5.3.1.4 Лестницы должны дублироваться пандусами или подъемными устройствами.

5.3.1.5 В коридорах общественных зданий и сооружений должны предусматриваться участки для разъезда или разворота на креслах-колясках.

5.3.1.6 Нормируемое пространство для прохода маломобильных групп населения, а также проезда или маневрирования кресла-коляски не должно быть сокращено выступающими элементами и частями зданий и сооружений, а также устройствами и оборудованием (почтовые ящики, укрытия таксофонов, информационные щиты и т.п.), размещаемыми на стенах зданий, сооружений или на отдельных конструкциях.

5.3.1.7 Освещение в зданиях должно быть:

- без экстремальной разницы в уровне яркости;
- приемлемо ярким и не должно вызывать бликов и теней.

5.3.1.8 На каждом этаже общественных зданий, где предусмотрены санитарные узлы, должны быть:

- туалетные для людей на инвалидной кресло-коляске, отдельно мужская и женская;
- либо в туалетных необходимо предусматривать кабинку для людей на инвалидной кресло-коляске (отдельно в мужской и женской).

5.3.1.9 Во всех зданиях в составе санитарно-гигиенических помещений должны быть предусмотрены специально оборудованные для маломобильных групп населения места в раздевальных, универсальные кабины в санитарных, душевых и ванных.

5.3.1.10 В зданиях и сооружениях, где работают маломобильные граждане, на каждом этаже должны быть санитарные узлы, независимо от количества работающих.

5.3.1.11 Двери кабин санитарных узлов должны быть максимально безопасными.

5.3.2 Требования к земельным участкам и территориям

5.3.2.1 В проектной документации должны быть предусмотрены условия беспрепятственного, безопасного и удобного передвижения маломобильных групп населения по участку к доступному входу в здание с учетом требований СН РК 3.01-01. Эти пути должны стыковаться с внешними по отношению к участку транспортными и пешеходными коммуникациями, специализированными парковочными местами, остановками общественного транспорта.

5.3.2.2 Территорию участков общественных зданий необходимо проектировать с учетом доступности для маломобильных групп. В пешеходной зоне необходимо максимально обезопасить все возможные препятствия (уличная мебель, дорожные знаки, указатели, растения, навесы).

5.3.2.3 Вход на территорию или участок следует оборудовать доступными для лиц с инвалидностью элементами информации об объекте.

5.3.2.4 *Подземные и надземные переходы необходимо оборудовать пандусами или подъемными устройствами при отсутствии возможности организации наземного перехода для маломобильных групп населения. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.2.5 Бордюрные пандусы на пешеходных переходах должны полностью располагаться в пределах зоны, предназначенной для пешеходов, и не должны выступать на проезжую часть.

5.3.2.6 Бордюрные пандусы не должны иметь перил и поручней, а также должны быть свободными от препятствий (указатели, светофоры, растения и т.д.)

5.3.2.7 Покрытия пешеходных дорожек, тротуаров и пандусов должны быть из твердых материалов, ровных, без зазоров, не создающих вибрацию при движении, а также предотвращающих скольжение, т.е. сохраняющих крепкое сцепление подошвы обуви, опор вспомогательных средств хождения и колес кресла-коляски при сырости и снеге.

5.3.2.8 На автостоянках, перед зданием или в здании обслуживания следует выделять места для транспорта лиц с инвалидностью. Выделяемые места должны обозначаться знаками, принятыми в международной практике, и продублированы знаками на вертикальной поверхности (стене, столбе, стойке и т.п.).

Размеры парковочных мест, расположенных параллельно бордюру, должны проектироваться так, чтобы обеспечивался доступ к пандусам или подъемным приспособлениям.

5.3.2.9 Места для автомашин маломобильных граждан на креслах-колясках в многоуровневых паркингах должны размещаться у выхода или около лифтов.

5.3.2.10 Встроенные, в том числе подземные автостоянки, должны иметь непосредственную связь с функциональными этажами здания с помощью лифтов, в том числе приспособленных для перемещения маломобильных граждан на кресле-коляске с сопровождающим. Эти лифты и подходы к ним должны быть выделены специальными знаками.

На территории, на основных путях движения людей следует предусматривать площадки отдыха, доступные для маломобильных групп населения, Площадки отдыха должны выполнять функции архитектурных акцентов, входящих в общую информационную систему объекта. В местах отдыха или ожидания следует предусматривать пространства для лиц с инвалидностью на кресле-коляске или пользующегося костылями (тростью), а также его сопровождающего.

5.3.2.11 В случае примыкания площадки отдыха к пешеходным путям, расположенным на другом уровне, следует обеспечить плавный переход между этими поверхностями.

5.3.2.12 Парки, игровые площадки должны быть максимально доступными и комфортными для детей, в том числе детей-инвалидов.

5.3.2.13 Игровое оборудование должно быть из материалов, соответствующих требованиям нормативных документов Республики Казахстан. Покрытие на игровых площадках должно быть безопасным и удобным для детей на инвалидных креслах-колясках.

5.3.3 Входы

5.3.3.1 *При новом строительстве основные входы и выходы из общественных зданий следует проектировать относительно прилегающего рельефа таким образом, чтобы избежать необходимости оборудования лестницами, пандусами или подъемными платформами, обеспечивая безбарьерный вход в одном уровне. В условиях реконструкции рекомендуется при наличии планировочной возможности проектировать безбарьерные

входы в одном уровне на основных входных группах. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.3.2 При наличии контроля на входе следует предусматривать контрольные устройства, приспособленные для пропуска маломобильных посетителей и работников.

5.3.3.3 *Все помещения в здании при новом строительстве, реконструкции, капитальном ремонте и (или) перепланировке, за исключением технических помещений, должны быть доступны для маломобильных групп населения.

Для обеспечения доступа маломобильных групп населения на этажи здания следует предусматривать лифты.

Следует избегать использования иных технических приспособлений для перемещения маломобильных групп населения (подъемные платформы и пр.), предусматривая вместо них планировочные решения с безбарьерным входом и отсутствием перепадов в уровнях пола.

Подъемные платформы должны отвечать требованиям СТ РК 2960 и СТ РК 2961. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.3.4 Наружные лестницы и пандусы должны иметь поручни с учетом требований действующих нормативных документов по устройству опорных стационарных устройств.

5.3.3.5 Входные площадки, доступные для маломобильных групп населения должны иметь навес или легкую закрытую конструкцию, водоотвод, а при необходимости, в зависимости от местных климатических условий – подогрев.

Поверхности покрытий входных площадок и тамбуров должны быть твердыми, не допускать скольжения при намокании и иметь поперечный уклон.

*5.3.3.6 Применение дверей на качающихся петлях и дверей вертушек на путях передвижения, в отсутствие их дублирования иными доступными видами дверей для маломобильных групп населения, не допускается.

Дверные проемы во всех помещениях не должны иметь порогов и перепадов высот пола, или иметь минимально допустимый (менее 0,02 м), если это требуется по назначению помещения. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.3.7 Двери должны быть максимально удобными и безопасными для маломобильных групп населения.

5.3.3.8 В помещениях, доступных лицам с инвалидностью, не разрешается применять ворсовые ковры и коврики из кокосового волокна. Ковровые покрытия на путях движения должны быть плотно закреплены, особенно на стыках полотен и по границе разнородных покрытий.

5.3.3.9 Номера комнат и кабинетов не допускается устанавливать на самой двери, чтобы обеспечить видимость номера даже при открытой двери.

*5.3.3.10 Входы в здания следует выделять средствами архитектурной композиции, обеспечивая их контрастной маркировкой, отличительной от дизайна остальной части фасада здания. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.4 Вертикальные коммуникации

5.3.4.1 *При новом строительстве входы в здания должны обеспечивать доступ для маломобильных групп населения на одном уровне с прилегающей поверхностью, исключая необходимость устройства пандусов или подъемных платформ.

В исключительных случаях (при реконструкции существующих зданий, сложных инженерно-геологических условиях и особенностях рельефа участка, неблагоприятных климатических условиях) допускается устройство пандусов или подъемных платформ.

При необходимости установки подъемных платформ необходимо соблюдать требования СТ РК 2960 и СТ РК 2961. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.4.2 В исключительных случаях допускается предусматривать винтовые пандусы.

5.3.4.3 Ступени лестниц должны быть ровными, без выступов, с шероховатой поверхностью и с подступёнком, применение открытых ступеней (без подступёнка) не допускается.

5.3.4.4 Все ступени в пределах марша должны быть одинаковой геометрии и размеров по ширине проступи и высоте подъема ступеней. Допускается изменять рисунок проступей нижних ступеней первого марша открытых лестниц.

5.3.4.5 *При новом строительстве многоэтажных жилых зданий использование складных пандусов запрещается. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.4.6 *При новом строительстве здания следует оборудовать пассажирскими лифтами для обеспечения доступа лиц с инвалидностью на креслах-колясках на этажи выше или ниже этажа основного входа в здание. Использование подъемных платформ и иных подобных устройств для подъема между этажами запрещается. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.4.7 *Лифты должны быть доступны для пользования всеми маломобильными группами населения без посторонней помощи, а также с сопровождающим. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

5.3.4.8 В подвальном или цокольном этаже перед дверью лифта для инвалидов необходимо устройство тамбур-шлюза.

5.3.4.9 Световая и звуковая информирующая сигнализация, соответствующая требованиям действующих нормативных документов, должна быть предусмотрена у каждой двери лифта, предназначенного для маломобильных граждан.

5.3.4.10 Определение количества и параметров лифтов для транспортирования маломобильных производится с учетом максимально возможной численности лиц с инвалидностью в здании, исходя из действующей номенклатуры лифтов.

5.3.4.11 Если эскалатор или пассажирский конвейер находятся на основном пути движения, у каждого их конца следует предусмотреть выступающие перед балюстрадой ограждения для безопасности лиц с инвалидностью (шириной в чистоте не менее движущегося полотна).

5.3.4.12 Лифты в здании должны быть доступными для маломобильных групп населения. Кнопка аварийного вызова в лифте должна взаимодействовать с мерцающим светом, чтобы люди с нарушением слуха поняли, что кнопка аварийного вызова активирована.

5.3.4.13 Следует применять лифты, оснащенные системами управления и противодымной защиты, в соответствии с требованиями действующих нормативных документов

5.3.4.14 Для тактильного восприятия необходимо обозначить номера этажей на кнопках лифта шрифтом Брайля. Кнопки лифта не должны быть сенсорными.

5.3.4.15 В лифте должны быть аудио и видео извещатели.

5.3.4.16 *При новом строительстве запрещается установка подъемных платформ для перемещения маломобильных групп населения между этажами зданий. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 жс. №57-НК)*

5.3.5 Внутреннее оборудование и устройства

5.3.5.1 *Приборы для открывания и закрывания дверей, горизонтальные поручни, а также ручки, рычаги, краны и кнопки различных аппаратов, отверстия торговых, питьевых и билетных автоматов, отверстия для чипкарт и других систем контроля и прочие устройства, которыми могут самостоятельно пользоваться маломобильные группы населения, должны быть расположены в доступной зоне досягаемости, не требовать приложения значительных усилий, обеспечивать удобный захват и возможность пользования кистью руки или предплечьем, включая лиц, использующих кресла-коляски.

5.3.5.2 Ручки дверей должны иметь форму и поверхность, удобные для охватывания рукой, и обеспечивать открывание двери движением кисти руки или предплечья без необходимости точного захвата пальцами. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 жс. №57-НК)*

5.3.5.3 Ручки на полотнах раздвижных дверей должны устанавливаться таким образом, чтобы при полностью открытых дверях они были легко доступны с обеих сторон стены.

5.3.5.4 Применяемые в проектах материалы, оснащение, оборудование, изделия, приборы, используемые лицами с инвалидностью или контактирующие с ними должны соответствовать санитарно-гигиеническим требованиям.

5.3.5.5 Системы средств информации и сигнализации об опасности, размещаемые в помещениях (кроме помещений с мокрыми процессами), предназначенных для пребывания всех категорий маломобильных и на путях их движения, должны быть комплексными и предусматривать визуальную, звуковую и тактильную информацию с указанием направления движения и мест получения услуги.

5.3.5.6 Применяемые средства информации (в том числе знаки и символы) должны быть идентичными в пределах здания или комплекса зданий и сооружений, размещаемых в одном районе, в пределах предприятия, транспортного маршрута и т.п. и соответствовать знакам, установленным действующими нормативными документами. Целесообразно использовать международные символы.

5.3.5.7 Система средств информации зон и помещений (особенно в местах массового посещения), входных узлов и путей движения должна обеспечивать непрерывность информации, своевременное ориентирование и однозначное опознание объектов и мест посещения. Она должна предусматривать возможность получения информации об ассортименте предоставляемых услуг, размещении и назначении функциональных элементов, расположении путей эвакуации, предупреждать об опасностях в экстремальных ситуациях и т.п.

5.3.5.8 Здание или сооружение при эксплуатационной необходимости может быть дополнительно оборудовано радиомаяками (радио-метками) для лиц с инвалидностью или слабовидящих посетителей, имеющих радио-информаторы. Радиомаяки устанавливаются над дверными проемами и на стенах помещений.

5.3.5.9 Основные звуковые сигналы, сигналы тревоги, извещатели в лифтах, предназначенные для пожилых и людей со слабым слухом, должны быть громкими и различимыми.

5.3.5.10 Замкнутые пространства зданий (помещения различного функционального назначения, кабинка туалета, лифт, кабинка примерочной, и т.п.), где маломобильные, в том числе с дефектами слуха, может оказаться один, а также лифтовые холлы и зоны безопасности, должны быть оборудованы системой двусторонней связи с диспетчером или дежурным. В иных случаях следует предусматривать кнопку звонка, сигнал которого должен выводиться в дежурную комнату.

В таких помещениях (кабинах) должно предусматриваться аварийное освещение.

5.3.5.11 Визуальная информация должна располагаться на контрастном фоне с размерами знаков, соответствующими расстоянию рассмотрения, и быть увязана с художественным решением интерьера.

5.3.5.12 Информирование обозначения помещений внутри здания должны дублироваться рельефными знаками и размещаться рядом с дверью со стороны дверной ручки.

5.3.5.13 Системы отопления, охлаждения и вентиляции должны быть рассчитаны на людей с недостаточным кровообращением.

5.3.6 Специальные требования к местам проживания лиц с инвалидностью

5.3.6.3 При проектировании жилых многоквартирных зданий кроме данного документа следует учитывать требования СН РК 3.02-01.

5.3.6.4 Жилые многоквартирные дома и жилые помещения общественных зданий следует проектировать, обеспечивая потребности лиц с инвалидностью, включая:

- доступность квартиры или жилого помещения от входа в здание;
- доступность всех общественных помещений здания из квартиры или жилого помещения;
- применение оборудования, отвечающего потребностям лиц с инвалидностью;
- обеспечение безопасности и удобства пользования оборудованием и приборами;
- оборудование придомовой территории и собственно здания необходимыми информационными системами.

5.3.6.5 Доступными для маломобильных групп населения должны быть придомовые территории (пешеходные пути движения и площадки), помещения от входа в здание до зоны проживания лиц с инвалидностью (квартира, жилая ячейка, комната, кухня, санузел) в многоквартирных домах и общежитиях, помещения в жилой и сервисной части (группе обслуживаемых помещений) гостиниц и других зданий временного пребывания.

5.3.6.6 Габаритные схемы путей движения и функциональных мест рассчитываются на движение маломобильных на креслах-колясках, а по оборудованию – также и на слабовидящих, незрячих и глухих.

5.3.6.7 При проектировании жилых помещений следует предусматривать возможность последующего их переоснащения при необходимости учета потребности других категорий проживающих.

5.3.6.8 При проектировании квартир для семей с маломобильными на креслах-колясках следует обеспечивать возможность выхода непосредственно на придомовую территорию или приквартирный участок. Для отдельного входа через приквартирный тамбур и устройства подъемника допускается увеличение площади квартиры.

5.3.6.9 В квартирах для семей с маломобильными, пользующимися креслами-колясками, вход в помещение, оборудованное унитазами, допускается проектировать из кухни или жилой комнаты и оборудовать сдвижной дверью.

5.3.6.10 В квартирах, рассчитанных на проживание маломобильных, следует применять домофоны со звуковой и световой сигнализацией.

5.3.6.11 В гостиницах, мотелях, пансионатах, кемпингах и т.п. планировку и оборудование части жилых номеров следует предусматривать универсальными с учетом расселения любых категорий посетителей, в том числе маломобильных.

5.3.6.12 Многоквартирные жилые дома с квартирами, предназначенными для проживания лиц с инвалидностью и людей пожилого возраста, следует проектировать в соответствии с требованиями действующих нормативных документов по пожарной безопасности.

5.3.6.13 Эвакуационные пути в многоквартирных жилых домах следует проектировать с учетом ограниченности в движении и ориентации маломобильных граждан.

5.3.7 Специальные требования к местам обслуживания маломобильных посетителей в общественных зданиях

5.3.7.3 При проектировании общественных зданий кроме данного документа следует учитывать требования норм по проектированию общественных зданий.

5.3.7.4 Перечень элементов зданий и сооружений (участков, корпусов, помещений, зон и мест), доступных для маломобильных групп населения, расчетное число и категория лиц с инвалидностью устанавливаются в каждом конкретном случае.

5.3.7.5 При реконструкции, капитальном ремонте и приспособлении существующих зданий в проекте должны быть обеспечены доступность и удобство получения услуги для маломобильных групп населения.

5.3.7.6 В зоне обслуживания посетителей общественных зданий и сооружений различного назначения следует предусматривать места для лиц с инвалидностью на кресле-коляске от расчетной вместимости учреждения или расчетного количества посетителей.

5.3.7.7 В банках обслуживаемые окна, кассовые аппараты должны быть предусмотрены для маломобильных групп населения. Банкоматы, дисплей, клавиатура,

инструкции по использованию должны быть надежно закреплены и доступны для использования для маломобильными группами населения, а также должны быть удобными для их активации с приложением минимума усилий.

5.3.7.8 На дисплее банкомата все надписи должны отображаться крупным шрифтом и по возможности должно быть предусмотрено использование шрифта Брайля для лиц с ограниченным зрением. Голосовые и звуковые сигналы должны предусматриваться для людей с ограниченным слухом.

5.3.7.9 Кафе, бары, рестораны должны быть доступными для маломобильных групп населения, включая лиц на креслах-колясках. Свободное пространство между мебелью, оборудованием и другими неподвижными объектами должно обеспечивать безбарьерное передвижение на креслах-колясках.

5.3.7.10 У мест или зон для зрителей на креслах-колясках в аудиториях с амфитеатром, в зрительных и лекционных залах следует предусматривать меры безопасности (ограду, буферную полосу, и т.п.).

5.3.7.11 В общественных местах, где есть турникеты, необходимо предусмотреть отдельные пропускные пункты для маломобильных групп населения.

5.3.7.12 При проектировании зданий и сооружений необходимо учитывать физиологические особенности людей со слабым слухом. Напольные покрытия, поверхности стен и потолков не должны искажать звук. При перемещении в здании звук от шагов и движущихся предметов способствует улучшению ориентации в пространстве слабовидящих людей. В общественных зданиях, доступных для маломобильных групп населения, необходимо учитывать, что куполообразные крыши могут искажать звук.

5.3.7.13 В отделе пенсионных выплат следует предусматривать переговорные устройства с возможностью двустороннего включения звука и микрофона.

5.3.7.14 В зданиях учреждений и предприятий, содержащих в своем составе операционно-кассовые залы, предназначенные для обслуживания посетителей, необходимо соблюдать требования беспрепятственной доступности маломобильных групп населения.

5.3.7.15 Сауны и бани необходимо проектировать с учетом обеспечения доступности и безопасности для маломобильных групп населения.

5.3.7.16 Полки в парильной должны оборудоваться опорными поручнями.

5.3.7.17 В раздевальных и на обходных дорожках в моечных помещениях необходимо предусматривать специальные места для хранения кресел-колясок и других приспособлений для передвижения.

5.3.8 Здания и помещения учебно-воспитательного назначения

5.3.8.3 В проектах профессиональных образовательных учреждений виды инвалидности и количество учащихся устанавливаются в каждом конкретном случае в соответствии с физическими требованиями к специалисту, установленными законодательством.

5.3.8.4 Здания специальных реабилитационно-образовательных учреждений, сочетающих обучение с коррекцией и компенсацией недостатков развития по

определенному виду заболевания, проектируются с учетом перечня и площадей помещений, специализированного оборудования, виду инвалидности и организации учебного и реабилитационного процесса.

5.3.8.5 Лифт для маломобильных учащихся, передвигающихся в кресле-коляске, в учреждениях общего образования, а также начального и среднего профессионального образования должен предусматриваться в выделенном лифтовом холле.

5.3.8.6 Ученические места для маломобильных учащихся должны размещаться идентично в однотипных учебных помещениях одного учебного учреждения.

5.3.8.7 В актовых и зрительных залах неспециализированных образовательных учреждений следует предусматривать места для маломобильных на креслах-колясках, а также возможность их выхода на эстраду, сцену.

Места для маломобильных учащихся с нарушением функций опорно-двигательного аппарата следует предусматривать на горизонтальных участках пола, в рядах, непосредственно примыкающих к проходам, и в одном уровне с входом в актовый зал.

5.3.8.8 В образовательных учреждениях в раздевальных физкультурного зала и бассейна для учащихся с инвалидностью следует предусматривать закрытую раздевальную с душем и унитазом.

5.3.8.9 В образовательных учреждениях для маломобильных учащихся с нарушением функций слуха во всех помещениях следует предусмотреть установку светового сигнализатора школьного звонка, а также световой сигнализации об эвакуации в случае экстремальных ситуаций.

5.3.9 Здания и помещения здравоохранения и социального обслуживания населения

5.3.9.3 При проектировании зданий, учреждений стационарного и полустационарного социального обслуживания (хосписы, дома сестринского ухода, дома-интернаты и т.п.), предназначенных для стационарного пребывания больных, в т.ч. маломобильных групп населения (больницы и диспансеры различного уровня обслуживания и различного профиля - психиатрические, кардиологические, восстановительного лечения и др.), должны учитываться дополнительные медико-технологические требования.

5.3.9.4 Для пациентов и посетителей реабилитационных учреждений, специализирующихся на лечении людей с ограничениями в передвижении, следует выделять зону пересадки маломобильных людей на кресла-коляски. Зона пересадки пассажиров должна быть предусмотрена у доступного входа в медицинское учреждение, где люди получают медицинскую помощь или лечение.

5.3.9.5 Входы в медицинские учреждения для пациентов и посетителей должны иметь визуальную, тактильную и акустическую (речевую и звуковую) информацию с указанием групп помещений (отделений), в которые можно попасть через данный вход.

5.3.9.6 Травмопункт, инфекционный кабинет и приемное отделение должны иметь автономные наружные входы, доступные для лиц с инвалидностью. Травмопункт должен размещаться на нижнем этаже.

5.3.10 Предприятия питания и торгово-бытового обслуживания

5.3.10.3 Комплектация и расстановка оборудования в торговых залах, помещениях предприятий питания и бытового обслуживания, предназначенных для обслуживания маломобильных групп населения, должна быть рассчитана на обслуживание лиц, передвигающихся на креслах-колясках самостоятельно и с сопровождающими, маломобильных на костылях, а также людей с нарушениями функций зрения.

5.3.10.4 В удобном для посетителя – маломобильного с нарушениями функций зрения-месте и в доступной для него форме должна располагаться информация о расположении торговых залов и секций, об ассортименте и цене товаров, а также средства связи с администрацией.

5.3.10.5 При необходимости, в залах должны предусматриваться контрольно-кассовые посты, оборудованные в соответствии с требованиями доступности для маломобильных групп населения.

5.3.10.6 В магазинах, супермаркетах необходимо предусматривать места отдыха для пожилых людей и людей с ограниченными возможностями.

5.3.10.7 В залах предприятий питания посадочные места (столы) для маломобильных следует располагать вблизи от входа, но не в проходной зоне.

5.3.10.8 В универсальной кабине и других санитарно-гигиенических помещениях, предназначенных для пользования всеми категориями граждан, в том числе маломобильных, следует предусматривать возможность установки в случае необходимости поручней, штанг, поворотных или откидных сидений.

5.3.11 Здания вокзалов

5.3.11.3 Помещения зданий вокзалов разных видов пассажирского транспорта (железнодорожного, автомобильного, воздушного, речного и морского), переходы, платформы и другие сооружения, предназначенные для обслуживания пассажиров, должны быть доступными для маломобильных групп населения.

5.3.11.4 В зданиях вокзалов следует предусматривать доступными:

- помещения и сооружения обслуживания: вестибюли; операционные и кассовые залы; камеры хранения ручного багажа; пункты регистрации пассажиров и багажа; специальные помещения ожидания и отдыха – депутатские комнаты, комнаты матери и ребенка, комнаты длительного отдыха; уборные;

- помещения, зоны в них или сооружения дополнительного обслуживания: торговые (обеденные) залы ресторанов, кафе, кафетериев, закусочных; торговые, аптечные и другие киоски, парикмахерские, залы игровых автоматов, торговые и прочие автоматы, пункты предприятий связи, таксофоны;

- служебные помещения: дежурного администратора, пункта медицинской помощи, охраны и т.п.

5.3.11.5 В автовокзалах для обслуживания маломобильных пассажиров не следует применять островные перроны.

5.3.11.6 На железнодорожных вокзалах, где доступ пассажиров с платформ на привокзальную площадь или на противоположную ей селитебную территорию пересекается железнодорожными путями с интенсивным движением, для перемещения лиц с инвалидностью на креслах-колясках допускается использовать переходы на уровне рельсов, оборудованные сигнализацией автоматического действия и световыми указателями. На всем протяжении такого перехода вдоль железнодорожного пути (включая торцевой по отношению к платформе пандус) следует предусматривать защитное ограждение.

5.3.11.7 На краях посадочной стороны перрона следует применять предупредительные сигнальные полосы вдоль краев платформы, а также тактильные - для пассажиров с недостатками зрения.

5.3.12 Объекты физкультурного, спортивного и физкультурно-досугового назначения

5.3.12.3 Места для маломобильных групп населения на стадионах следует предусматривать как на трибунах, так и перед трибунами, в том числе на уровне зоны проведения соревнований.

5.3.12.4 Места для маломобильных групп населения следует располагать преимущественно вблизи эвакуационных выходов.

5.3.12.5 Места, выделенные для размещения маломобильных на креслах-колясках, следует огораживать барьером.

5.3.12.6 Места для сопровождающих лиц должны располагаться в непосредственной близости. Они могут чередоваться с местами лиц с инвалидностью.

При использовании в зале затемнения в зоне зрительских мест пандусы и ступени должны иметь подсветку.

5.3.12.7 Для маломобильных групп населения должны быть доступны все вспомогательные помещения в учебно-тренировочных физкультурно-спортивных сооружениях: входные и рекреационные помещения (вестибюли, гардеробы, зоны отдыха, буфеты), блоки раздевальных, душевых и санузлов, тренерские, учебно-методические и медико-реабилитационные помещения (медицинские комнаты, сауны, массажные и др.).

5.3.12.8 Обслуживающие помещения для занимающихся, включая лиц с инвалидностью, следует располагать в специальных павильонах или под трибунами.

5.3.12.9 На основных путях движения и на обходных дорожках специализированного бассейна должны предусматриваться специальные тактильные полосы для информации и ориентации.

5.3.12.10 В мелком конце ванны бассейна для маломобильных с нарушениями функций опорно-двигательного аппарата следует устраивать пологую лестницу. Допускается устраивать лестницу вне габаритов ванны.

5.3.12.11 Край ванны бассейна по всему периметру должен выделяться полосой, имеющей контрастную окраску по отношению к цвету обходной дорожки.

5.3.12.12 В помещениях раздевальных при спортивных сооружениях для занимающихся лиц с инвалидностью следует предусматривать:

- места для хранения кресел-колясок;
- индивидуальные кабины лиц с инвалидностью, пользующихся креслами-колясками.

5.3.13 Здания и помещения культурно-просветительного, зрелищно-развлекательного назначения

5.3.13.3 Для маломобильных граждан должны быть доступны помещения зрительного комплекса: вестибюль, кассовый вестибюль, гардероб, санузлы, фойе, буфеты, коридоры и кулуары перед зрительным залом. При необходимости для маломобильных граждан должны быть доступны следующие помещения (зоны) исполнительского комплекса: эстрада, сцена, артистические уборные, артистический вестибюль, буфет, санузлы, кулуары и коридоры.

5.3.13.4 Пандусы в лекционных залах, ведущие к рядам в ярусных амфитеатрах, должны иметь перила по стенам и подсвет ступеней. При уклоне пандуса более 1:12 места для лиц с инвалидностью на кресле-коляске следует предусматривать на ровном полу в первых рядах.

5.3.13.5 Места для маломобильных групп населения в зальных помещениях следует располагать в доступной для них зоне зала, обеспечивающей полноценное восприятие демонстрационных, зрелищных, информационных, музыкальных программ и материалов; удобный прием пищи (в обеденных залах или кулуарах при залах); оптимальные условия для работы (в читальных залах библиотек); отдыха (в зале ожидания).

5.3.13.6 В многоярусных залах необходимо предусматривать места для лиц с инвалидностью на кресле-коляске на уровне нижнего этажа, а также на одном из промежуточных. Необходимо предусматривать места для кресел-колясок в клубных боксах, ложах и т.п.

5.3.13.7 В зрительных залах кинотеатров, театрах, концертных залах и других местах общественного отдыха необходимо учитывать, что лица с инвалидностью на креслах-колясках сидят выше, поэтому их расположение должно быть таким, чтобы не закрывать обзор людям, которые сидят за ними.

5.3.13.8 В существующих цирках допускается использовать служебные входы для доступа зрителей к местам, расположенным на плоском полу перед первым рядом. Места для лиц с инвалидностью в залах цирков следует размещать вблизи эвакуационных люков в тех рядах, плоскость которых находится на одном уровне с фойе.

5.3.13.9 При невозможности применить визуальную информацию для маломобильных групп населения в помещениях с особыми требованиями к художественному решению интерьеров, в экспозиционных залах художественных музеев, выставок и т. п. допускается использовать другие компенсирующие мероприятия.

5.3.14 Культовые, религиозные (обрядовые) и мемориальные здания и сооружения

5.3.14.3 Все общественные религиозные здания и сооружения должны быть доступными для лиц с ограниченными возможностями.

5.3.14.4 Архитектурная среда зданий, сооружений и комплексов культового назначения, а также ритуальные (обрядовые) объекты для всех видов торжественных церемоний, похоронные и мемориальные объекты, домовые храмы, часовни, моленные помещения и т.п. должны быть доступны для маломобильных групп населения и удовлетворять конфессиональным требованиям в части мест размещения и оборудования мест поклонения и богослужений.

5.3.14.5 Пути движения, предназначенные для лиц с инвалидностью и других маломобильных групп населения, не должны попадать в зоны движения религиозных и других церемониальных процессий и путей подъезда кортежей.

При устройстве в культовых и обрядовых зданиях и сооружениях, а также на их участках мест омовения следует предусмотреть их доступность для лиц с инвалидностью на кресле-коляске.

5.3.14.6 В религиозных зданиях необходимо устройство в исповедальнях мест для исповеди лиц с инвалидностью с учетом пользования средствами реабилитации.

5.3.14.7 На территориях кладбищ и некрополей должен быть обеспечен доступ маломобильным посетителям.

5.3.15 Специальные требования к местам приложения труда

5.3.15.3 При проектировании помещений с местами труда маломобильных сотрудников кроме данного документа следует учитывать требования норм по проектированию производственных и административно-бытовых зданий.

5.3.15.4 При проектировании учреждений, организаций и предприятий следует предусматривать рабочие места для маломобильных сотрудников в соответствии с программами профессиональной реабилитации лиц с инвалидностью, разрабатываемыми местными органами социальной защиты населения.

5.3.15.5 Офисные помещения должны быть доступными для всех сотрудников вне зависимости от возраста и инвалидности. Приспособления для облегчения передвижения маломобильных сотрудников рекомендуется устанавливать во всех помещениях офисов.

5.3.15.6 Рабочие места лиц с инвалидностью должны быть безопасны для здоровья, рационально организованы.

5.3.15.7 В рабочей зоне (пространстве рабочего места) или помещении должно быть обеспечено выполнение комплекса санитарно-гигиенических требований к микроклимату в соответствии с действующими нормативными документами, а также дополнительными требованиями, устанавливаемыми в зависимости от вида заболевания маломобильных.

5.3.15.8 Не допускается смежное размещение мужских и женских уборных для маломобильных с нарушениями функций зрения.

5.3.15.9 Санитарно-бытовое обслуживание работающих с инвалидностью должно обеспечиваться в соответствии с требованиями данного документа и норм по проектированию административно-бытовых зданий.

5.3.16 Требования по обеспечению безопасности при эксплуатации

5.3.16.3 Проектные решения зданий и сооружений должны обеспечивать безопасность посетителей в соответствии с требованиями технического регламента Республики Казахстан «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» с обязательным учетом психофизиологических возможностей маломобильных людей различных категорий, их численности и места их предполагаемого нахождения в здании или сооружении.

5.3.16.4 При перепаде высот пола в здании или сооружении следует предусматривать лестницы, пандусы или подъемные устройства, доступные для маломобильных групп населения.

5.3.16.5 Для обеспечения безопасности маломобильных групп населения открытые пандусы и подходы должны быть защищены от воды, снега, льда.

5.3.16.6 При проектировании зданий и сооружений на путях движения маломобильных групп населения следует избегать устройство выступов, выступающего оборудования, указателей и т.д.

5.3.16.7 Недопустимо применение одиночных ступеней, которые должны заменяться пандусами.

5.3.16.8 Под маршем открытой лестницы и другими нависающими элементами внутри здания следует устанавливать барьеры, ограждения и т.п.

5.3.16.9 При резкой смене высоты пола в помещении для защиты от падения следует ставить ограждения.

5.3.16.10 Каждая зона безопасности общественного здания должна иметь селекторную связь или другое устройство визуальной или текстовой связи с диспетчерской или с помещением пожарного поста (поста охраны).

5.3.16.11 На объектах с постоянным проживанием или временным пребыванием маломобильных групп населения в коридорах, лифтовых холлах, в лестничных клетках, где эксплуатируются двери в открытом положении, следует предусматривать их экстренное блокирование.

5.3.16.12 Специализированные кабинки должны быть оборудованы системой тревожной сигнализации, обеспечивающей связь с помещением постоянного дежурного персонала (поста охраны или администрации объекта).

5.3.16.13 В туалетах, ванных комнатах, предназначенных для маломобильных групп, двери должны открываться наружу, чтобы при спасении, если человек упал, можно было беспрепятственно открыть дверь снаружи. Для обеспечения помощи в чрезвычайных случаях замки и защелки должны открываться снаружи монеткой либо другими подручными инструментами.

5.3.16.14 В уборных комнатах для маломобильных групп населения необходимо предусматривать поручни-держатели. Поручни должны проектироваться так, чтобы на каждом участке помещения человек имел возможность опереться.

5.3.16.15 Кнопка вызова службы экстренной помощи должна предусматриваться:

-в индивидуальных отсеках, туалетах;

-в кабинах для маломобильных групп населения в общих туалетах.

Кнопка вызова экстренной службы должна быть водонепроницаемой либо должна быть выдвижной.

Сигнал от кнопки экстренного вызова должен поступать:

- в службы экстренной помощи за пределами здания;
- либо в отдел безопасности.

Рядом с кнопкой необходим указатель с надписью «Кнопка экстренного вызова».

5.3.16.16 Системы передачи информации в зданиях, громкоговорители, сигнализации должны быть доступны и для людей с сенсорными ограничениями. Вся аудиоинформация в общественных зданиях должна дополняться текстовым материалом.

5.3.16.17 На входных дверях в помещения, в которых опасно или категорически запрещено нахождение маломобильных (бойлерных, венткамерах, трансформаторных узлах и т.п.), следует устанавливать запоры, исключающие свободное попадание внутрь помещения. Дверные ручки подобных помещений должны иметь поверхность с опознавательными знаками или неровностями, ощущаемыми тактильно.

УДК 728.4

МКС 93.040.10

Ключевые слова: Доступность, маломобильные группы населения, проектирование, площадки, участки, территория, вестибюль, помещение, пожарная безопасность, бытовое обслуживание, парковочная зона.

Ресми басылым

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨНЕРКӘСІП ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС
МИНИСТРЛІГІНІҢ ҚҰРЫЛЫС ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ
ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ КОМИТЕТІ**

**Қазақстан Республикасының
ҚҰРЫЛЫС НОРМАЛАРЫ**

ҚР ҚН 3.06–01–2011

**ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАРДЫҢ ҚИМЫЛЫ ШЕКТЕУЛІ ТОПТАР
ҮШІН ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІ**

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

**КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА МИНИСТЕРСТВА ПРОМЫШЛЕННОСТИ И СТРОИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СТРОИТЕЛЬНЫЕ НОРМЫ
Республики Казахстан**

СН РК 3.06–01–2011

ДОСТУПНОСТЬ ЗДАНИЙ И СООРУЖЕНИЙ ДЛЯ МАЛОМОБИЛЬНЫХ ГРУПП

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная